

Kalapüügiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Kalapüügiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on koostatud Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) ühise kalanduspoliitika kontrollisüsteemi rakendamiseks ja tuleneb vajadusest tõhustada järelevalvemeetmeid. Samuti on eelnõu eesmärk täpsustada kehtiva kalapüügiseaduse (edaspidi *KPS*) mõningaid sätteid. Sätete täpsustamise vajaduse on tinginud igapäevatoos ilmnunud puudused. Kalapüügi senine õiguslik regulatsioon on seotud KPSi ja ELi määruste rakendamisega. Viimased on otsekohalduvad, kuid neid on sageli vaja riigisiselt täpsustada. EL-i komisjon on korduvalt rõhutanud, et Eesti peab oma seadusandluse järelevalve meetmeid karmistama.

Võrreldes kehtiva seadusega näeb eelnõu ette järgmisi kõige olulisemaid muudatusi:

- 1) reguleerida laiemalt veetaimede püük kalalaevaga;
- 2) tagada imetajate, roomajate ja veelindude kaitse merel kalapüügil korral;
- 3) anda valdkonnaspetsiifiliste rakendusaktide kehtestamise volitus Vabariigi Valitsuse asemel valdkonna eest vastutavale ministrile;
- 4) kehtestatakse piirarv kalastuskaartide taotlemiseks üksnes elektroonilise kanali kaudu, kuid säilitades piirkondandes, kus esineb kalastuskaartide puudujääk võimaluse esitada taotlus ka Keskkonnaametis kohapeal;
- 5) laiendatakse soodustatud isikute ringi harrastuskalapüügil;
- 6) nähakse ette võimalus kehtestada püügivõimalused ja püügiõiguse tasud kuni viieks aastaks senise ühe aasta asemel;
- 7) täpsustatakse ja karmistatakse karistusi õigusrikkumiste eest;
- 8) kehtestatakse lühimenetluses menetletavad vääртеod ja kohaldatavad mõjutustrahvi määrad.

Muudatused puudutavad nii harrastuskalapüüdjaid kui kutselisi kalureid, keda erinevate hinnangute põhjal võib olla kuni 200 000. Kõige olulisemad muudatused on seotud harrastus- ja kutselise kalapüügi korraldamisega. Halduskoormuse tõus on seotud rohkem PTA töö ümberkorraldamistega ja ka EL-i määruste rakendamisega.

1.2 Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna kalavarude valdkonnajuht Herki Tuus (tel 626 0711, herki.tuus@agri.ee), sama osakonna nõunik Aare Tuvi (tel 626 0712, aare.tuvi@agri.ee) ja peaspetsialist Indrek Ambos (tel 626 0714, indrek.ambos@agri.ee).

Eelnõu õigusekspertiisi on teinud õigusosakonna peaspetsialist Kadri Tubli (tel 626 0751, kadri.tubli@agri.ee) ja keeleteoimetaja oli õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (tel 5698 3427, leeni.kohal@agri.ee).

1.3 Märkused

Eelnõu ei ole seotud ühegi teise menetluses oleva eelnõuga ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõu on seotud ELi õiguse rakendamisega.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu poolthääle enamus.

Eelnõuga muudetakse KPSi 1. juulil 2023. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 30.06.2023, 23), halduskoostöö seaduse 18. juulil 2025. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 08.07.2025, 23) ning keskkonnatasude seaduse 1. juulil 2024. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 11.06.2024, 9).

2. Seaduse eesmärk

Seaduse peamine eesmärk on ELi ühise kalanduspoliitika elluviimine ja kalanduse administratiivsest ümberkorraldamisest tulenevate probleemide lahendamine.

Seaduse eelnõu rakendamine toetab „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030” alaeesmärgi „Kestlik kalandus, mis tagab kalandusvaldkonna konkurentsivõime ning kalavarude jätkusuutliku majandamise“ saavutamist. Eelnõuga kavandatavatest muudatustest mõjutatud sihtrühmadeks on nii harrastuskalapüüdjad kui ka kutselised kalurid, Põllumajandus- ja Toiduamet (edaspidi *PTA*) ja Keskkonnaamet (edaspidi *KEA*).

Eelnõus sätestatakse KPSi muudatused, mis on vajalikud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 22–61), (edaspidi ka *määrus (EL) nr 1380/2013*), lossimiskohustusest ja püügipiirangutest tulenevate meetmete rakendamiseks, et parandada kalavaru kasutamise õiguspärasust.

Järelevalve tõhustamiseks ja järelevalve tingimuste ühtlustamiseks antakse keskkonnakaitseinspektoritele võimalus kohaldada harrastuskalapüügiõiguse tasu maksmata jätmisel lühimenetlust.

Eelnõu kohaselt täiendatakse KPSi lubade andmise tehnilisi võimalusi ning dokumentide menetlemist ja kontrolli käsitlevaid sätteid. Edaspidi kehtestatakse piirarv kalastuskaartide taotlemiseks üksnes elektroonilise kanali kaudu. Piirkondades, kus esineb kalastuskaartide puudujääk, jäetakse siiski võimalus taotleda kalastuskaarti Keskkonnaameti kaudu. Edaspidi menetletakse Eestis looduslikult esineva kalaliigi asustamislube vaid elektrooniliselt.

Lahendatakse kalalaevadel viibivate vaatlejatega seotud küsimused, mis tulenevad rahvusvahelistest lepingutest ja mitme ELi määruse rakendamise vajadusest.

Eelnõuga laiendatakse nende soodustatud isikute ringi, kellel on õigus püüda kala harrastuskalapüügivahendiga ilma püügiõiguse eest tasumata. Muudatuse kohaselt on soodustatud isik KPSi tähenduses ka välisriigi kodanik, kes on vähemalt 65 aastat vana. Täiendatakse eripüügiloa menetlust loa muutmise ja peatamise sätetega.

Püügivahendite arv kui püügivõimalus kehtestatakse kehtiva seaduse kohaselt igaks aastaks. Kuna püügivahendite arv on suhteliselt stabiilne, siis on otstarbekas sätestada volitusnorm, mille kohaselt kehtestatakse püügivahendite arv praeguse iga-aastase püügivõimaluse asemel võimaluse korral kuni viieks aastaks. Samuti täiendatakse ja täpsustatakse püügivõimaluste kehtestamise aluseid ja antakse valdkonnaspetsiifiliste rakendusaktide kehtestamise volitus Vabariigi Valitsuse asemel valdkonna eest vastutavale ministrile.

Kalastuskaardita nakkevõrgu ja õngejada kasutamine on edaspidi tõsine rikkumine. Täpsustatakse vastutussätet, kui harrastuspüügiõigusega püütakse kala harrastuspüügivahendiga. Võetakse kasutusele kalade ülemmõõt, millest suuremaid kalu püüda ei tohi. Veetaimede püüki hakatakse reguleerima laiemalt. Praegu on reguleeritud vaid agarikupüük. Kitsendatakse vedeliga püüki.

Eelnõu ettevalmistamisele eelnes väljatöötamiskavatsuse (edaspidi *VTK*) (EISI toimiku nr 20-0956) koostamine. VTKs käsitleti:

- 1) kalade ülemmõõdu piirangu kehtestamise õigust;
- 2) veetaimede kogumise temaatikat;
- 3) soodustatud isikute ringi harrastuspüügil;
- 4) kalastuskaardi andmist elektrooniliselt;
- 5) püügivõimaluste kehtestamist kuni viieks aastaks;
- 6) rikkumisi ja karistusi ning haldusmeetmete mõju ajaloolisele püügiõigusele;
- 7) püügivõimaluste kasutamisega seotud küsimusi;
- 8) vaatlajatega seotud muudatusi;
- 9) lühimenetlust ja vastutust harrastuskalapüügi nõuete rikkumisel.

VTK kooskõlastamisel esitasid arvamuse Justiitsministeerium, Maaeluministeerium, Sotsiaalministeerium, Tartu Maakohus, kalurite organisatsioonid ning Eesti Kalurite Liidu esindajana advokaadibüroo TGS Baltic ning üks eraisik. Eelnõu koostamisel on VTK-le antud tagasisidega suurel määral ka arvestatud. Tartu Maakohus toetas kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu VTKs esitatud ettepanekuid ning tõdes, et mitmed kavandatud muudatused on endast juba kohtupraktikas märku andnud. Tartu Maakohtu hinnangul on põhjendatud ka lühimenetluse kohaldamine.

Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ (edaspidi *HÕNTE*) § 1 lõike 1 punkti 2 kohaselt ei ole VTK nõutav, kui seaduseelnõu käsitleb ELi õiguse rakendamist. Siia kuuluvad püügivõimaluste kehtestamise ja jaotamise küsimused, mida on VTKs põhjalikult käsitletud ja mis on kiireloomulised.

HÕNTE § 1 lõike 1 punkti 5 kohaselt ei ole VTK koostamine nõutav, kui eelnõu seadusena rakendamisega ei kaasne olulist õiguslikku muudatust või muud olulist mõju. Eelnõuga kavandatud muudatusi – püügivõimaluste kehtestamise täiendamist – ei ole kõikehõlmavalt VTKs käsitletud, sest osa tehnilisi üksikasju lahendatakse hiljem. Samuti ei kaasne olulist mõju asjaoluga, et eelnõu kohaselt kavandatud määruste kehtestamiseks antakse volitus Vabariigi Valitsuse asemel valdkonna eest vastutavale ministrile. Seetõttu ei ole VTKs kõiki neid muudatusi käsitletud, kuid eelnõu seletuskirjas on mõjusid hinnatud. Olulist mõju ei kaasne ka räämesaagi arvestamise täpsustamisega kastmõrrapüügil, eraomandis oleval veekogul püügi korral kaluri kalapüügiloa väljastamise tingimuste täpsustamisega ja „veealade“ mõiste kasutusele võtmisega püügivõimaluste jagamise kontekstis. Kiireloomuline on väärteto aegumistähtaja pikendamine kolme aastani senise kahe aasta asemel, kuna väärtetode aegumine on väärtetode menetlemisel viimastel aastatel olnud oluline probleem.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist.

Paragrahvida 1 muudetakse kalapüügiseadust

Eelnõus esitatud muudatusettepanekud võib jagada kahte gruppi: kalapüügi õiguspärasuse tagamise seotud muudatused ja kalapüügi korraldust tõhustavad muudatused.

3.1 Veetaimede püük ja nende kuuluvus (eelnõu § 1 punktid 1, 3 ja 5)

Kehtivas seaduses on veetaimede püük piiritletud väga kitsalt vaid agariku püügiga. Praguseks on olemas huvi ka teiste meretaimeliikide majandusliku kasutamise vastu. Näitena võib tuua põisadru, mida vähesel määral juba kogutakse. Põisadru on meie ökosüsteemi seisukohalt väga oluline liik – elupaiga looja, väga aeglase kasvuga (võib elada 25–30aastaseks) ning väga aeglase ja keerulise paljunemistsükliga. Põisadru ei ole kaitsealune liik, kuid on tunnustatud nii HELCOM-is kui ka mujal Läänemere ökosüsteemi ühe olulise liigina. Meriheina on samuti varem usinasti majanduslikult kasutatud. Seega tuleb veetaimede kogumist täpsemalt reguleerida ning anda suund selle valdkonna veel laiemaks reguleerimiseks tulevikus. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudi hinnangul on praegu kõik majanduslikku huvi pakkuvad vetikad veetaimed. Vetikad pole mitte süstemaatiline, vaid ökoloogiline rühm. Siia alla liigitatakse nii ainuraksed vetikad (ei ole taimed) kui ka hulkraksed vetikad (on taimed). Enamik punavetikaid on hulkraksed makroskoopilised organismid. Nad leiavad laialdast kasutamist meditsiinis, mikrobioloogias, toiduainete-, tselluloosi- ja tekstiilitööstuses. Agarik ehk furtsellaaria (*Furcellaria lumbricalis*) on punavetikaliik. Põisadru (*Fucus vesiculosus*) kuulub pruunvetiktaimede hõimkonda. Merihein (*Zostera L.*) on veetaimede perekond meriheinaliste sugukonnast. Eesti territoriaalvetes on levinud pikk merihein (*Zostera marina*).

Eelnõu § 1 punktiga 1 täiendatakse KPSi § 3 lõikega ¹, mille kohaselt veetaim käesoleva seaduse tähenduses on agarik (*Furcellaria lumbricalis*), põisadru (*Fucus Vesiculosus*) ja merihein (*Zostera marina*).

Eelnõu § 1 punktiga 3 muudetakse KPSi § 3 lõiget 4, mille kohaselt veetaime kogumine on veetaime püük merest kalalaevaga. Veetaimede kogumisel kasutatav püügivõimsus on allutatud ühenduse kontrollile ja tingimustele samuti nagu kalapüük.

Eelnõu § 1 punktiga 5 asendatakse KPSi § 4 pealkirjas ja lõikes 3 sõna „agarik“ sõnaga „veetaim“ vastavas käändes. Tegemist on eelnevatest punktidest tuleneva tehniliste muudatustega.

3.2 Veeala mõiste defineerimine seaduses kui edasiviiv lahendus püügi korraldamisel (eelnõu § 1 punktid 4, 31, 38, 42 ja 43).

Sageli ei ole veekogupõhine püügivõimaluste kehtestamine parim lahendus kalapüügi korraldamisel, et tagada loodusressursi parim ja säästlikum kasutamine. Ka rahvusvahelised kalandusorganisatsioonid on kehtestanud veealapõhised püügivõimalused, mis võimaldab kalavaru paiknemist ja migratsiooni arvestades suuremat paindlikkust.

Eelnõu § 1 punktiga 4 täiendatakse KPS-i veeala mõistega. Selle kohaselt on veeala igasugune veekogu või selle piiritletud osa. Veeseaduse § 3 kohaselt on veekogu püsiv või ajutine voolava, aeglaselt liikuva või seisva veega täidetud süvend nagu jõgi, oja, peakraav, sealhulgas nendel asuv paisjärv, kanal, paadikanal, allikas, järv, sealhulgas tehiskraav, või meri. Mereks loetakse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni artikli 86 tähenduses avameri, mis on meri, mis jääb riigi majandusvööndist, territoriaalmerest või sisevetest või saarestikuriigi saartevahelisest merest väljapoole. Uue definitsiooni kohaselt on veeala ka veekogu piiritletud osa, mis tähendab, et KPSi tähenduses on veealaks näiteks kalapüügieeskirja lisa 6 kohaselt väike püügiruut Eesti Vabariigi territoriaalvetes või NAFO püügipiirkond. Muudatuse eesmärk on tagada suurem õigusselgus. Üldreeglina tuleb õigusaktis kasutada kehtivas õiguses ja reguleeritavas valdkonnas tuntud ja enamlevinud termineid. KPSis on vaja reguleerida kalapüüki mitte ainult veekogupõhiselt, vaid ka selle veekogu piiritletud

osa täpsusega. Näiteks püügivõimaluste kehtestamisel peab säilima teatud paindlikkus, mis võimaldaks püügivõimalusi jagada võimalikult keskkonnasäästlikult ja samas kalurite huve arvestades.

Eelnõu § 1 punktiga 31 asendatakse KPSi § 30 lõikes 1 tekstiosa „siseveekogudel, piiriveekogudel, merel“ sõnadega „Eesti Vabariigi jurisdiktsiooni all oleval veealal.“ Muudatus on seotud eelnõu § 1 punktiga 4. Muudatusega ühtlustatakse seaduses terminite kasutus õigusselguse tagamise eesmärgil. Muudatuse kohaselt tohib kutselisel kalapüügil kasutada kutselise kalapüügi vahendit Eesti Vabariigi jurisdiktsiooni all oleval veealal, Eesti Vabariigi majandusvööndis või väljaspool Eesti Vabariigi jurisdiktsiooni oleval veealal. See tähendab, et püüda tohib eelkõige sise- ja piiriveekogudel, sise- ja territoriaalmerel, majandusvööndis, Läänemere osas, millele ei laiene Eesti Vabariigi jurisdiktsioon, ja väljaspoole Läänemerd jääval veealal nagu NAFO ja NEAFCi piirkond.¹

Eelnõu § 1 punktiga 38 esitatakse KPSi § 45 tekst uues sõnastuses. Lõike 1 muudatus on seotud eelnõu § 1 punktiga 4 nagu ka punktis 31 tehtav muudatus. Muudatuse kohaselt on võimalik kehtestada püügivõimalusi piiriveekogude kaupa, praegu kehtiv seaduse sõnastus seda ei võimalda. Muudatusega võimaldatakse kehtestada püügivõimalus terve Peipsi järve ulatuses või ainult mingile kindlale osale.

Eelnõu § 1 punktiga 42 muudetakse KPSi § 50 lõike 2 sõnastust selliselt, et vältida tarbetut kordamist ja see oleks kooskõlas eelnõu punktis 4 kavandatava muudatusega. ja Paragrahvi 50 lõike 2 muudatusega avatakse „veeala püügivõimaluse“ mõiste. Samas jääb kehtima KPSi redaktsioon, mille kohaselt on veeala püügivõimalus kas §-de 45 ja 46 alusel või ELi määrusega kehtestatud püügivõimalus. See tähendab, et tegemist on püügivõimalusega, mis kehtestatakse teatud veealale, maakonnale või püüsiutusega väikesaart ümbritsevale veealale. Tegemist on tehnilise muudatusega.

Eelnõu § 1 punktiga 43 jäetakse KPSi § 56 lõigetest 3 ja 4 välja tekstiosa „veekogu“. Muudatusega ühtlustatakse terminite kasutust. Muudatus on seotud eelnõu punktiga 4. Veeala definitsiooni lisamisega § 3 kaob edaspidi vajadus eristada nimetatud paragrahvi kontekstis termineid „veeala“ ja „veekogu“.

3.3. Kalapüügikeeluala läbimine (eelnõu § 1 punkt 2)

KPSi § 3 lõike 2 sõnastust täpsustatakse, kuna suur osa kutselisi kalureid läbib keeluala ka püügilt tulles, sest sadamad asuvad jõesuudmes või on ajalooline lauter jõe suudme keelualas (mõne jõe suudmes võib olla ka aastaringne keeluala). Kehtiva sõnastuse järgi võib kalur keeluala läbida püügile minnes, aga kaladega püügilt tulles rikuks kalur keeluala püügipiiranguid.

Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse KPSi § 3 lõiget 2 pärast sõnu „püügikohta jõudmiseks“ sõnadega „ja püügikohalt naasmiseks“.

3.4 KPSi rakendusaktide kehtestamine Vabariigi Valitsuse määruse asemel valdkonna eest vastutava ministri määrusega (eelnõu § 1 punkt 6)

KPS-is on mitmeid volitusnorme, millega antakse määruse kehtestamise pädevus Vabariigi Valitsusele. Täna reguleeritakse nende määrustega sisuliselt vaid ühe ministeeriumi valitsemisalasse jäävat valdkonda. Selline olukord kujunes 2023. aastal pärast kalanduspoliitika

¹ Loode-Atlandi Kalandusorganisatsioon ja Kirde-Atlandi Kalanduskomisjon

valdkonna liikumist Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas. Enne seda oli kalanduspoliitika kavandamine ja elluviimine jagatud Keskkonnaministeeriumi ja Maaeluministeeriumi vahel, mistõttu ei ole Vabariigi Valitsuse tasandi pädevus enam vajalik.

Eelnõu § 1 punktiga 6 asendatakse KPSi § 9 lõigetes 1 ja 3, § 38 lõikes 9, § 42 lõikes 6, § 46 lõigetes 1 ja 2, § 47 lõigetes 1 ja 2, § 51 lõikes 2, § 52 lõikes 4, § 54 lõikes 4, § 59¹ lõikes 4, § 61 lõigetes 8¹ ja 9 ning § 73 lõikes 3 sõnad „Vabariigi Valitsus“ sõnadega „valdkonna eest vastutav minister“.

Paragrahvi 9 lõiked 1 ja 3

Kalapüügieskirja, mis näeb ette kalapüügikorra kõigil veekogudel, kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

Kalapüügieskiri näeb ette kalapüügi tehnilised nõuded ning need nõuded on eriaspetsiifilised. Seega on kalapüügieskirja kehtestamine valdkonna eest vastutava ministri määrusega eesmärgipärane, kuna tegemist on tehnilise reeglistikuga. Määruse eelnõu menetlemise käigus on võimalik ka teistel ministeeriumitel sekkuda ning seisukohti esitada.

Rahvusvahelisest lepingust tulenevad kalapüüginõuded ja piirangud väljaspool Eesti Vabariigi jurisdiktsiooni oleval veealal Eesti merelaevatunnistusega laevale, kui seda ei reguleeri ELi õigusaktid või rahvusvahelised lepingud, kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

Rahvusvahelisest lepingust tulenevad nõuded ja piirangud väljaspool Eesti jurisdiktsiooni jääval veealal on tavaliselt reguleeritud ELi õigusaktidega, milleks on määrused ja partnerluslepingud. Siiski võib teatud juhtudel tekkida olukord, kus on vaja kalapüüki reguleerida veealal, kus sellekohane regulatsioon puudub ja ettevõtja saab püügivõimalused omal algatusel. Nendeks võivad olla veealad väljaspool Argentiina või Austraalia majandusvööndit. Kuna tegemist on kalapüügi tehniliste meetmetega, siis on otstarbekas need kehtestada valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

Paragrahvi 38 lõige 9

Kalalaevatunnistus antakse isikule kes kalalaeva kasutab ja see annab õiguse kalapüüki teostada. Kuna tegemist on tehnilise dokumendiga, siis on otstarbekas, et kalalaevatunnistuse andmise, kehtivuse peatamise ning kehtetuks tunnistamise korra ja kalalaevatunnistuse vormi kehtestab Vabariigi Valitsuse asemel valdkonna eest vastutav minister määrusega.

Paragrahvi 42 lõige 6

KPSi § 42 lõige 6 sätestab, et kutselise kalapüügi loa taotlemisel esitatavate dokumentide loetelu, kalapüügiloa andmise, kehtivuse peatamise ning kehtetuks tunnistamise korra, kalapüügivõimaluste arvutamise meetodika ja kalapüügiloa taotluse ning kalapüügiloa vormid kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. Kuna tegemist on tehnilise iseloomuga määrusega, siis on otstarbekas, et selle kehtestab Vabariigi Valitsuse asemel valdkonna eest vastutav minister määrusega.

Paragrahvi 46 lõiked 1 ja 2

KPSi § 46 lõiked 1 ja 2 sätestavad püügivõimaluste kehtestamise kalalaeva kalapüügiloa alusel. Püügivõimalused kehtestatakse edaspidi Regionaal- ja Põllumajandusministri määrusega, kuivõrd nende kehtestamine Vabariigi Valitsuse määrusega ei anna paremat tulemit, vaid aeglustab menetlust. Kliimaministeerium saab oma seisukoha esitada menetluse käigus.

Paragrahvi 47 lõiked 1 ja 2

KPSi § 47 lõiked 1 ja 2 reguleerivad lubatud saakide kehtestamist. Tegemist on lihtsa kalapüügi korraldamisega Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel või Läänemerel ning seda ei peaks reguleerima Vabariigi Valitsus. Seega on igati mõisteta, et edaspidi kehtestab asjakohased õigusaktid valdkonna eest vastutav minister määrusega.

Paragrahvi 51 lõige 2

KPSi § 51 reguleerib ajaloolist püügiõigust. Lõige 2 sätestab, et ajaloolise püügiõiguse ulatuse arvutamise metoodika kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. Kuna ajaloolise püügiõiguse üldised põhimõtted on kehtestatud seaduses ja määrusega kehtestatakse ainult arvutamise metoodika, siis on igati õiguspärane teha seda valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

Paragrahvi 52 lõige 4

KPSi § 52 lõige 4 sätestab, et kui Vabariigi Valitsus ei ole kalavaru säilimise eesmärgil kolmel aastal järjest kehtestanud püügivõimalusi käesoleva seaduse § 45 või 46 alusel või neid ei ole kehtestatud ELi määrusega, siis nende püügivõimaluste taaskehtestamise korral jagatakse järgmise seitsme aasta jooksul püügivõimalused käesoleva seaduse § 51 lõike 1 alusel, lugedes õiguspäraselt omandatuks need püügivõimalused, mis olid nende kasutamise viimasel aastal loale märgitud ja mille eest on makstud kalapüügiõiguse tasu, või loa alusel välja võetud püügivõimalused, mille eest kalapüügiõiguse tasu maksmine ei olnud nõutav.

Püügivõimaluste kehtestamine antakse eelnõuga valdkonna eest vastutavale ministrile.

Paragrahvi 54 lõige 4

KPSi § 54 lõige 4 reguleerib püügivõimaluste enampakkumise korraldamist. Kuna enampakkumise sisuline osa on reguleeritud seaduse §-s 53, siis § 54 lõige 4 omab vaid tähtsust vaid tehnilise korraldamise aspektist ja on loomulik, et seda teeb valdkonna eest vastutav minister määrusega.

Paragrahvi § 59¹ lõige 4

Nimetatud paragrahv reguleerib teisele riigile püügivõimaluse kasutada andmist ja teiselt riigilt kasutada saamist. Lõige 4 sätestab püügivõimaluse taotlemise tähtaja, mille kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. Tähtaja võib kehtestada valdkonna eest vastutav minister määrusega, kuna tal on parem ülevaade oma valitsemisalast.

Paragrahvi 61 lõiked 8¹ ja 9

KPSi § 61 lõiked 8¹ ja 9 reguleerivad kalapüügiga seotud andmete esitamist, mille reguleerimine on õigem anda valdkonna eest vastutavale ministrile.

Paragrahvi 73 lõige 3

KPSi § 73 lõige 3 reguleerib kala- ja veetaimevarule tekitatud kahju hüvitamist. Kala- ja veetaimevarule tekitatud kahju hüvitamise määrad, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud juhul, lähtudes kalaliigi või veetaime ohustatusest, kaitsestaatusest või kuni kümnekordsest turuhinnast, samuti kala- ja veetaimevarule tekitatud kahju arvutamise alused ja metoodika ning tekitatud kahju arvutamise akti vormi kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

Tulenevalt kalandusvaldkonna ümberkorraldusest ministeeriumide vahel on asjakohane kala- ja veetaimevarule tekitatud kahju arvutamise alused ja metoodika ning tekitatud kahju arvutamise akti vorm kehtestada valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

3.5. Kalapüügieeskirjaga sätestatavate nõuete muutmine (eelnõu § 1 punktid 7–9, 11, 12, 29, 51)

Eelnõu § 1 punktidega 7 ja 8 muudetakse KPSi 2. peatüki pealkirja ja § 9 täiendatakse lõikega 2¹.

Lõike 2¹ punkti 1 kohaselt võib kalapüügieeskirjaga sätestada kala ülemmõõdu õng- ja lõkspüümisega püügil. Kalade ülemmõõdu küsimus on ka rahvusvaheliselt olnud kalakaitse üks peamisi küsimusi. Ühelt poolt on tegemist näiduga, millel on oluline mõju kalade järelkasvule, kuid teiselt poolt on küsimus raskesti lahendatav, kuna püügivahendite selektiivsus on piiratud ja kalade tagasiheitmine või püünisest vabastamine on mõnede püüniste korral raske või lausa võimatu. Nii on võrgu- ja traalpüügil püünisesse sattunud kala juba vigastatud ja sellist kala vabastada ei ole mõtet. Õng- ja lõkspüüniste korral on kala vabastamine mõeldav ja seda on ka tehtud. Tegemist on kalade järelkasvu ja kalastussuremuse seisukohalt olulise küsimusega. Ka rahvusvahelised kalandusorganisatsioonid on oma teadussoovitustes välja toonud, et populatsioonis peab olema teatud hulk suuri kalu, kelle olemasolu tagab põlvkondade elujõulisuse ja keda välja püüda ei ole soovitatav. Viimastel aastatel esineb püükides suuri lõhesid, kes tuleks vabastada. Selle võimaluse lubamine annab parema võimaluse võtta konkreetseid ja sihipäraseid meetmeid parajasti tuge vajava populatsiooni kaitseks. Kaladele ülemmõõdu seadmisel on eesmärgiks saavutada olukord, kus väga suured kalad vabastatakse õng- ja lõkspüünisest ja lastakse tagasi loodusesse, mille tulemusena suureneb kalade järelkasv. Need kalad annavad looduses palju järglasi ja on sugukaladena väga olulised. Eelkõige on kala võimalik vabastada õngpüünistega harrastuspüügil. Kaladele ülemmõõdu kehtestamise võimalus pakub lahenduse ka püügi korral veekogudes, kus näiteks jõeforelli püük on lubatud, aga meriforelli püük on keelatud. Kuna tegemist on ühe ja sama liigi kahe eri vormiga, on nende eristamine väliste tunnuste alusel kalastajatele raske. Kuna meriforell ei jää terveks eluks elama jõkke, vaid rändab merre tagasi, on tema kasv oluliselt suurem. Ülemmõõdu kehtestamise korral saaks neid kahte kalaliiki eristada üksteisest pikkuse järgi, mis on hobikalastajale jõukohasem kui nende eristamine väliste tunnuste alusel. See meetod tagab eelduslikult forelli eri vormide eristamise ning meriforelli ülepüügi riski ei teki. Samuti on kavandatud meede vähem koormav kui püügi sulgemine kalavaru kaitseks. Praegu nähakse ette karistus alamõõdulise kala püügi eest. Ka ülemõõdulise kala püügi keelu eiramine on edaspidi rikkumine ja võib kaasa tuua karistuse.

Lõike 2¹ punkti 2 kohaselt tuuakse seni KPSi § 29 lõikes 3 sätestatud arvuliselt või kaaluliselt ühes ööpäevas püüda lubatud kalakoguste ajutise püügikitsenduse seadmise õigus kalapüügieeskirja, kuna tegemist ei ole ajutise, vaid alalise kitsendusega.

Lõike 2¹ punkti 3 kohaselt sätestatakse merel kalapüügi korral imetajate, roomajate ja veelindude kaitseks kehtestatavad piirangud. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1241, mis käsitleb kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmist tehniliste meetmete abil ning millega muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 1967/2006, (EÜ) nr 1224/2009 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) nr 1380/2013, (EL) 2016/1139, (EL) 2018/973, (EL) 2019/472 ja (EL) 2019/1022 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 894/97, (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2549/2000, (EÜ) nr 254/2002, (EÜ) nr 812/2004 ja (EÜ) nr 2187/2005, artikli 4 lõike 1 punkt b sätestab, et tehniliste meetmetega tagatakse, et mereimetajate, mereroomajate, merelindude ja muude liikide, mida ei kasutata ärilistel eesmärkidel, juhupüük ei ületa liidu õigusaktidega ja liidule siduvate rahvusvaheliste lepingutega ette nähtud taset. Artikli 11 lõige 4 sätestab, et liikmesriik võib parimate kättesaadavate teaduslike nõuannete põhjal kehtestada oma lipu all sõitvate laevade suhtes leevendusmeetmed või teatavate püügivahendite kasutamise piirangud. Selliste meetmetega minimeeritakse ja võimaluse korral lõpetatakse käesoleva artikli lõikes 1 osutatud liikide püük ning need meetmed peavad olema kooskõlas määruse (EL) nr 1380/2013 artiklis 2 sätestatud

eesmärkidega ja vähemalt sama ranged kui liidu õiguse alusel kohaldatavad tehnilised meetmed. Need meetmed on suunatud mitte kala kaitseks, vaid imetajate, roomajate ja veelindude kaitseks kalapüügil. Kui Eesti kalalaevad soovivad teatud piirkondades püüki jätkata, siis peab riik kehtestama leevendusmeetmed. Läänemerel on faktiliselt esinenud probleeme hüljestega, vähem on aga räägitud Põhja- Atlandil Eesti kalalaevade võrkudesse sattuvatest roomajatest. Eesti kalalaevad püüavad krevetilisi Põhja-Atlandil ning nende püügil võib esineda teatud veealadel merikilpkonni. Iga aasta kinnitab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium Ameerika Ühendriikidele, et meie krevetiliste püük toimub ainult külmades sügavates vetes, kus merikilpkonnade saamise oht on kaduvväike. Kuni tänaseni on Eesti suutnud sellega püüdjatele Ameerika Ühendriikide turu lahti hoida. Ka mujal on teatud ohud, et turg Eesti kalale suletakse, kui leitakse, et keskkonnanõudeid ei täideta. Siin on esmajoonel oht kaotada Ameerika Ühendriikide ja Ühendkuningriigi turg. Ameerika Ühendriikides kehtestab asjakohaseid regulatsioone Riiklik Ookeani- ja Atmosfääriamet.

Eelnõu § 1 punktiga 9 täiendatakse KPSi § 10 lõiget 1 keeluga, mille kohaselt ei tohi püüda kala, kelle pikkus on suurem kalapüügieeskirjas sätestatud ülemmõõdust.

Eelnõu § 1 punktiga 11 täiendatakse KPSi § 10 lõike 8 punkti 6 sarnase piiranguga kala töötlemisele, kui selle kala ülemmõõt on lubatust suurem.

Eelnõu § 1 punktiga 12 tunnistatakse kehtetuks võimalus rahvusvahelisest lepingust tulenevaid nõudeid kalapüügi kohta korduvalt või ajutiselt muuta, kuna selline regulatsioon ei ole vajalik. Kalapüügieeskirja kehtestamise pädevuse andmine valdkonna eest vastutavale ministriale kaotab sisulise vajaduse selle sätte järele. Edaspidi kehtestatakse nii ajutised püügikitsendused kui ka kalapüügieeskirja valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

Eelnõu § 1 punktiga 29 tunnistatakse KPSi § 29 lõige 3 kehtetuks, kuna kalaliigi arvuline või kaaluline püügikeeld kehtestatakse eelnõu kohaselt kalapüügieeskirjas ning ajutise püügikitsenduse püütava kala kogusele (näiteks lõheliste puhul püüda lubatud kalade arv) võib kehtestada KPSi § 11 lõike 2 alusel.

Eelnõu § 1 punktiga 51 muudetakse KPSi § 85 lõiget 1, milles täiendatakse vastavalt ka käesolevas paragrahvis esitatud väärtekoosseisu.

3.6. Terminoloogia ühtlustamine kalandusturu korralduses (eelnõu § 1 punktid 13–15)

EL-i kalanduse kontrollmääruses 1224/2009 on kasutusel mõiste „müügiteatis“ ja „esmakokkuostukviitung“ on Eestis kasutusele võetud mõiste, mis asendatakse sõnaga „müügiteatis“. Samuti asendatakse kehtivas seaduses kasutatav termin „transpordidokument“ määruses kasutatava korrektse terminiga „veodokument“.

Eelnõu § 1 punktiga 13 muudetakse KPSi § 13 lõiget 2. Kutselisel kalapüügil püütud kala ja veetaime päritolu tõendavaks dokumendiks loetakse müügiteatis, lossimise deklaratsioon, kalalaeva kalapüügipäevik koos kalalaeva kalapüügiloaga või rannapüügipäevik koos kaluri kalapüügiloaga ning ülevõtmisdeklaratsioon või veodokument.

Eelnõu § 1 punktiga 14 muudetakse KPSi § 13 lõiget 3. Muudetakse terminit ja asendatakse sõna „esmakokkuostukviitung“ sõnaga „müügiteatis“.

Eelnõu § 1 punktiga 15 tunnistatakse kehtetuks KPSi § 13 lõige 4, kuna kala päritolu tõendavaks dokumendiks kolmanda riigi kalalaeva lossimise korral on püügisertifikaat, mille kasutamist reguleerib nõukogu määrus (EÜ) 1005/2008, millega luuakse ühenduse süsteem

ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks ning muudetakse määrusi (EMÜ) 2847/93, (EÜ) nr 1936/2001 ja (EÜ) nr 601/2004 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 1093/94 ja (EÜ) nr 1447/1999 (ELT L 286, 29.10.2008, p. 1–32). Kolmandate riikide kalalaevade lossimine Eestis on keelatud, kuna ei ole määratud sadamaid.

3.7. Kala esmakokkuostu hindade avaldamine (eelnõu § 1 punkt 16)

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium avaldab eelmise aasta keskmised kala kokkuostuhinnad kalaliikide kaupa väljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel iga aasta 31. jaanuariks. Ajavahemikus 1.–31. jaanuarini püütud kala väärtuse arvutamisel võetakse aluseks viimased avaldatud Eesti keskmised kala esmakokkuostu hinnad. Edaspidi teeb seda Põllumajandus- ja Toiduamet.

Eelnõu § 1 punktiga 16 asendatakse KPSi § 15 lõikes 4 tekstiosa „Regionaal- ja Põllumajandusministeerium“ tekstiosaga „Põllumajandus- ja Toiduamet“.

3.8. Kala asustamislubade andmine (eelnõu § 1 punkt 17)

Praegu annab Keskkonnaamet asustamislube vaid paberil. Aastas antakse hinnanguliselt mitukümmend asustamisluba. Seoses asjaajamise mitmekesistamise võimalustega on otstarbekas võimaldada kodanikel lubade hankimiseks kasutada kindlat elektroonilist kanalit. Muudatuse eesmärk on anda asustamislube elektroonilise kanali kaudu. Kindla elektroonilise kanali kasutamine lihtsustab asjaajamist.

Eelnõu § 1 punktiga 17 täiendatakse KPSi § 16 lõiget 2 teise lausega ning sõnastatakse, et Keskkonnaamet annab asustamisloa elektrooniliselt ning kannab loa andmed teadus- ja harrastuskalapüügi andmekogusse.

3.9. Kutselise kalapüügi loa andmine eraomandis olevale veekogule (eelnõu § 1 punkt 18)

KPSi § 18 lõige 2 sätestab, et kalapüügiks kutselise kalapüügi vahendiga eraomandis oleval veekogul, mis ei ole määratud avalikult kasutatavaks, peab veekogu omanik taotlema kutselise kalapüügi luba, mille annab Põllumajandus- ja Toiduamet tasuta kuni üheks kalendriaastaks käesoleva seaduse §-s 42 sätestatud kutselise kalapüügiloa andmise tingimusi arvestamata. Põhimõtteliselt saab sellest lähtuda vaid juhul, kui eraomandis olev veekogu on eraldiseisev ja sellel puudub ühendus kõrval olevate veekogudega kraavide ja paadikanalite jms vahendusel. Kui veekogu on ühenduses naaberveekoguga, siis saavad kalad liikuda ühest veekogust teise ja sellisel juhul on tegemist ühe varuühikuga, mille kutselised püügivõimalused on jaotatud ajalooliste püügivõimaluste alusel ja millel lisapüügivõimaluste loomine lisalubade andmisega rikub kalakaitse ja kalavarude majandamise üldiseid põhimõtteid ning on vastuolus KPS-i põhialusega, et kalavarusid tuleb majandada jätkusuutlikult. Sellest tulenevalt saab ükskõik millisel veekogul lisapüügivõimalusi lubadega välja anda vaid juhul, kui veekogu moodustab iseseisva kalapüügiüksuse. Kalakaitse eesmärgist tulenevalt on teistes seadustes kasutatav mõiste „veekogu“ sisu erinev KPSis kasutatavast mõistest „veekogu“ ja neid ei saa kasutada KPS-i kohaselt kalavarude kaitse korraldamisel, kuna seaduste reguleerimisala on erinev. Kalavarude kaitse ja püügivõimaluste jaotamine ei kuulu veeseaduse kohaldamisalasse.

Eelnõu § 1 punktiga 18 täiendatakse KPSi § 18 lõikega 4¹ sätestades, et käesoleva paragrahvi lõiget 2 ei kohaldata eraomandis oleva veekogu suhtes, mis on ühenduses avalikult kasutatava veekoguga ja mille tulemusena võivad kalad liikuda ja ümber paikneda. Samuti ei kohaldata KPS § 18 lõikes 2 olevat erandit avalikult kasutatava veekogu osa suhtes, mis on eraomandis.

3.10. Eripüügiloa alusel lubatud kalakoguste püük (eelno § 1 punktid 19 ja 20)

KPSi § 19 lõike 4 kohaselt võib Regionaal- ja Põllumajandusministeerium eripüügil, välja arvatud harrastuspüügivõistluste raames toimuval või õppepraktika eesmärgil korraldataval kalapüügil, lubada kasutada seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktis lubatud erinevat püügivahendit või -viisi, lubada eripüüki keelatud ajal või keelatud kohas ning lubada püüda keelatud kalaliiki. Kehtiva korra järgi võib Regionaal- ja Põllumajandusministeerium väljastada loa, mille kohaselt tuleb järgida KPSi alusel kehtestatud koguselisi piiranguid. Eripüügil ja harrastuspüügivõistlustel ei ole alati mõttekas koguseid piirata KPSi üldistel tingimustel ja seetõttu on vaja lubada erandit.

Samuti antakse eripüügiloa ja elektripüügivahendi kasutamise tõendi andmise õigus üle Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumilt Keskkonnaametile, kes teeb järelevalvet ja korraldab harrastuskalapüügi andmete kogumist.

Eelnõu § 1 punktiga 19 täiendatakse KPSi § 19 lõikega 5. Harrastuspüügivõistluste raames toimuval või õppepraktika eesmärgil korraldataval kalapüügil, mis on hinnatud eripüügiks, võib lubada üksnes käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud õigusaktis lubatud suurema kalakoguse püüki. Teised eripüügile kohalduvad erandid harrastuspüügivõistluse raames toimuvale või koolides õppepraktika eesmärgil korraldatavale kalapüügile, mis on KEA poolt hinnatud eripüügiks, ei kohaldu.

Eelnõu § 1 punktiga 20 asendatakse KPS §-des 19 ja 20 läbivalt tekstiosa „Regionaal- ja Põllumajandusministeerium“ sõnaga „Keskkonnaamet“.

3.11. Eripüügiloa andmise, muutmise, peatamise ja kehtetuks tunnistamise menetluse täpsustamine (eelno § 1 punktid 10 ja 21–23)

Eripüügiluba võidakse anda teadusuuringuteks, mis tingituna uuringute läbiviimise meetodikast võivad kujutada kalavarudele mõningatel juhtudel ka ohtu. Seadus annab võimaluse eripüügi korral lubada püüki keeluajal, keelatud kohas, alamõõdulise kala püüki jne. Kui rikutakse eripüügiloa tingimusi, peab viivitamata tagama püügi peatamise. See ei ole tavapraktika, kuid selliseid juhtumeid esineb aastas mõned korrad. Näiteks on isikule antud eripüügiluba, mille alusel ta võib kaldale tuua ka alamõõdulise kala, kuid ta rikub loa tingimusi tegeledes eripüügil saadud kala müügiga ja püük on vaja koheselt peatada. Loa kehtetuks tunnistamine võtab aega, kuid loa alusel toimuv tegevus on vaja viivitamata peatada, teatud juhtudel võib olla vajalik luba muuta. Eripüük on reguleeritud KPSi §-des 19–21.

Eelnõu § 1 punktiga 21 täiendatakse KPSi § 20 lõiget 5, millega täiendatakse eripüügiloa volitusnormi. Kehtiv volitusnorm volitab valdkonna eest vastutavat ministrit kehtestama eripüügiloa vormi, lisatingimused, loa taotluse läbivaatamise, loa andmise ja loa kehtetuks tunnistamise ning elektripüügivahendi kasutamise taotlemise, tõendi andmise ja tõendi kehtetuks tunnistamise korra. Volitusnormi täiendatakse loa peatamise ja muutmise korra kehtestamisega.

Eelnõu § 1 punktiga 22 muudetakse KPSi § 21, milles sätestatakse eripüügiloa andmisest keeldumise alused. Andmisest keeldumise aluseid võrreldes kehtiva seadusega ei muudeta, aga kuna kehtetuks tunnistamise regulatsioon viiakse selguse ja seaduse parema loetavuse tagamiseks eraldi §-i 21², siis vajab korrigeerimist ka § 21 sõnastus.

Eelnõu § 1 punktiga 23 täiendatakse KPSi §-dega 21¹ ja 21², sätestades loa muutmise, kehtetuks tunnistamise ja kehtivuse peatamise.

Eripüügiloa andja muudab loa kehtivusaega sellisel juhul, kui kehtivusaja muutmine tagab eripüügi eesmärgi saavutamise kalavaru kõige vähem mõjutaval viisil. Näiteks võib selguda, et kui eripüüki ei ole erakorralistel asjaoludel, nagu näiteks ilmastikuolud, võimalik läbi viia aprillis, mis on loas märgitud eripüügi teostamise aeg, siis saab loa andja loa tingimust muuta ja lubada eripüüki näiteks maikuus. Eripüügiloa andja võib muuta eripüügiluba juhul, kui ilmneb, et luba oli selle andmise ajal õigusvastane. Loa õigusvastasus pole üldjuhul ilmselge ning isik võib eeldada, et haldusorgan on temale andnud õiguspärase loa. Seetõttu tuleb loa muutmise juures arvestada loa omaniku usaldusega temale antud haldusakti kehtima jäämise suhtes. Eripüügiluba võib muuta ka juhul, kui loa omanik on esitanud sellekohase taotluse, kuna eripüügi eesmärk või eripüügi muud asjaolud on muutunud. Näiteks võib olla vajadus muuta loa kehtivusaega või on muutunud loa omaniku andmed. Samuti võib olla põhjendatud loale märgitud püüdja isiku muutmine.

Eripüügiloa andja võib tunnistada eripüügiloa kehtetuks, kui loa omanik või loale kantud püüdja ei ole täitnud loa tingimusi. Kehtiva seaduse kohaselt tuleb luba kehtetuks tunnistada, kui ei ole täidetud loa tingimusi. Samas ei ole iga asjaolu järgimata jätmise korral põhjendatud loa kehtetuks tunnistamine, näiteks juhul, kui loa omanik esitab jooksva kuu aruande päev või paar hiljem või jätab mingi osa andmeid esitamata, kuna neid ei olnud võimalik sisestada.

Eripüügiloa andja võib eripüügiloa muutmise või kehtetuks tunnistamise menetluse ajal eripüügiloa kehtivuse osaliselt või täielikult peatada, kuid mitte kauemaks kui kolmeks kuuks.

Eripüügiluba võidakse anda teadusuuringuteks. Samas võib eripüük kujutada kalavarudele mõnel juhul ohtu, kui ei järgita loa tingimusi. Võidakse lubada püüki keelualal, keelatud kohas, alamõõdulise kala püüki jne. Kui eripüügiloa tingimusi rikutakse, peab viivitamata tagama püügi peatamise, kuid loa kehtetuks tunnistamine või muutmine võtab aega. Isik võib püügi jätkamiseks vaidlustada loa kehtetuks tunnistamise või muutmise ja ainukeseks võimaluseks püügitegevuse lõpetamiseks viivitamatult on püügi peatamine menetluse ajaks. Näitena võib tuua olukorra, kus püüdjal on elektripüügivahend ja selle kasutamise tingimusi rikutakse. Selliseid loa tingimuste rikkumisi tuvastatakse aastas mõned korrad. Kui tegemist on väiksemate rikkumistega, siis ei ole loa kehtetuks tunnistamine alati vajalik, vaid on võimalik ka luba muuta, kuid loa muutmine võib asjaolude väljaselgitamise tõttu võtta aega. Näiteks võib loa omanik saavutada teadusuuringu täitmiseks vajaliku püügimahu ettenähtust varem või ei pea kinni ilmastikust tingituna püügigraafikutest veekogude kaupa. Loa muutmise menetluse ajal võib ilmned, et luba ei ole vaja kehtetuks tunnistada, vaid on vaja täpsustada veekogudel tehtavate katsepüükide mahte ja püügiaegu, mis on sätestatud uurimisprogrammis.

Eelnõu § 1 punktiga 10 sätestatakse Keskkonnaameti loa andmise roll kalapüügieeskirjas kirjeldamata püügivahendite ja püügiviiside eripüügi teostamiseks.

3.12. Harrastuspüügivahendite kasutamise piirangud (eelnõu § 1 punkt 24)

KPSi § 24 lõige 2 sätestab, et harrastuspüügil on keelatud kasutada samal ajal rohkem kui kolme sama või eri liiki püügivahendit, välja arvatud vedelit, vähinatta ja vähimõrda. Vähinatta ja vähimõrra kasutamise piirangu seab KPSi § 29 lõike 4 punkt 3, mille kohaselt saab püüda viie vähinatta või viie vähimõrraga. Vedeli kasutamisel seaduses sätestatud piirangut ei ole. Kuna püügikoormus teatud piirkondades on suur, siis on vaja ka vedeli kasutamist piirata. KPS § 9 lõige 2 punkti 3 alusel kehtestatakse kalapüügieeskirjaga püügivahendite kasutamise piirangud, millest tulenevalt saab vedeliga püügile seada piirangu seaduse alusel kehtestatud õigusaktiga. Muudatus võimaldab seada ka samal ajal kasutatava püügivahendi piirarvu.

Muudetakse § 24 lõiget 3, nähes ette võimaluse vajaduse korral kehtestada erand harrastuskalapüügile üldistest püügikitsendusest. Nimelt kehtiva KPSi kohaselt kehtivad harrastuspüügil nakkevõrguga ning Peipsi, Läämi- ja Pihkva järvel kaldavõrguga, kuni 100 konksust koosneva õngejadaga, kuuritsa või liiviga samad kitsendused, mis on kehtestatud käesoleva seaduse § 9 lõike 1 ning § 11 lõigete 2–5 alusel kutselisel kalapüügil samade püügivahenditega. See tähendab, et nimetatud püügivahenditega kutselisele kalapüügile kehtestatud püügikitsendused kehtivad automaatselt ka harrastuskalapüügile samade püügivahenditega. Antud norm vähendab halduskoormust, kuna samadele püügivahenditele puudub vajadus kehtestada topelt püügikitsendusi nii harrastus- kui ka kutselisele kalapüügile, samas puudub loodusressursside säästliku kasutamise ja isikute põhiõiguste tagamise jaoks vajalik paindlikkus. Loodusressursside säästliku kasutamise eesmärgil ei ole alati põhjendatud kehtestada samaaegselt teatud püügivahendi kasutamiseks kitsendus nii harrastus- kui ka kutselistele kalapüüdjatele. Näiteks väikejärvedel ei ole praegu võimalik kehtestada nakkevõrguga püüdmiseks ajutist püügikitsendust üksnes kutselistele kaluritele. Muudatuse järgselt on võimalik kehtestada püügikitsendus, mis võimaldaks nimetatud püügivahendite kasutamist harrastuskalapüügil samal ajal kui kutselisel kalapüügil oleks nende kasutamine piiratud. Lisaks muudetakse püügivahendite loetelu, millest jäetakse välja kuurits ja liiv, kuna tegemist on püügivahendiga, millele ei ole mitmel eelneval aastal püügivõimalust kehtestatud.

Eelnõu § 1 punktiga 24 muudetakse KPSi § 24 lõiget 2 ja 3. **Lõike 2** muudatuse järgi on harrastuskalapüügil keelatud kasutada samal ajal rohkem kui kolme sama või eri liiki püügivahendit, kui kalapüügiseadus või selle alusel kehtestatud õigusakt ei sätesta teisiti.

Lõike 3 kohaselt kehtivad edaspidi KPS § 23 lõike 1 punktides 4 ja 5 ning lõikes 2 nimetatud püügivahenditega harrastuskalapüügil samade püügivahenditega kutselise kalapüügi kohta § 9 lõike 1 ning § 11 lõigete 2–5 alusel kehtestatud püügikitsendused, kui käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud õigusaktis ei ole sätestatud teisiti.

3.13. Kalastuskaardi kui harrastuspüügiõigust tõendava dokumendi andmine ja püügiandmete esitamine (eelnõu § 1 punktid 25, 26, 30 ja 44)

Kalastuskaarte saab taotleda elektroonilise kanali kaudu, kuid ka vahetult Keskkonnaametist. Aastatega on elektroonilise kanali kaudu laekuvate taotluste arv suurenenud ja samal ajal on vähenenud Keskkonnaametile esitatavate taotluste hulk. Taotluste rahuldamise vahekorra määrab KPSi § 29 lõike 8, mille kohaselt elektroonilise kanali kaudu ja vahetult Keskkonnaametile laekuvate taotluste alusel antavate kalastuskaartide piirarvude määramise aluseks on eelmisel aastal elektroonilise kanali kaudu ja vahetult Keskkonnaametile laekunud taotluste arvude suhe. KPSi § 7 sätestab elektroonilise menetluse põhimõtte rakendamise võimalused, kuid ei välista paberdokumentidel põhinevat kalastuskaartide menetlust.

Edaspidi antakse püügiõigus vaid elektroonilise kanali kaudu ja isikud, kellel puuduvad elektroonilise kanali kaudu taotlemise võimalused, saavad kalastuskaardi soetada Keskkonnaametist. Enam ei määrata üldjuhul eraldi kalastuskaardi piirarvu vahetult Keskkonnaametist taotlemiseks, kuid Keskkonnaameti kaudu saab taotleda kindla protsendi kalastuskaarte nendesse piirkondadesse, kus esineb kalastuskaartide puudujääk. Seega kodanik pöördub Keskkonnaameti poole või läheb ise Keskkonnaametisse ja ta saab võimaluse korral kalastuskaardi taotleda. Ülejäänud kalastuskaardid omandatakse elektroonilise kanali kaudu. Praeguseks on kujunenud olukord, et nendes piirkondades, kus piirarve ei ole, taotletakse alla 1% kalastuskaarte väljaspool elektroonilist kanalit ja 5% nendest püügivõimalustest, kus on piirarv kehtestatud. Ja suundumus on, et edaspidi taotletakse Keskkonnaametist veelgi vähem kalastuskaarte. Väikesaarte püüsielanikud saavad praegu kalastuskaarti taotleda üksnes KOVi kaudu. Keskkonnaministeerium küsis KOVide seisukohta luua ka väikesaarte püüsielanikele

kalastuskaardi elektroonilise taotlemise võimalus (kiri 15.08.2018 nr 10-5/18/5346). Ükski KOV ei ole olnud selle vastu, et ka väikesaarte püsielanikud saaksid kalastuskaarti taotleda elektroonilise kanali kaudu, kuna nad kasutavad igapäevatoimingute tegemiseks ka muid elektroonilisi teenuseid. Väikesaarte omavalitsusüksuste esindajad on esitanud seisukoha muudatuse kohta, keegi ei olnud muudatusele vastu (seletuskirja lisa 2). Ka väikesaarte elanikud saavad edaspidi taotleda Keskkonnaametist kalastuskaarte, kuid neid ei saa olla üle 5% puudujäägis olevatest püügivõimalustest. Põhiliseks kalastuskaardi taotlemise võimaluseks jääb siiski kalastuskaardi elektrooniline taotlemine.

Teatud kalastuskaartide taotlemine Keskkonnaameti kaudu on juba praegu alla 0,5%. Halduskoostöö seaduse (edaspidi ka *HKTS*) § 3 lõige 1 sätestab, et eraõigusliku juriidilise isiku võib volitada riigi haldusülesannet täitma seadusega, seaduse alusel antud haldusaktiga või seaduse alusel HKTSis sätestatud tingimustel ja korras sõlmitud halduslepinguga. Selleks, et vastav ülesanne anda eraõiguslikule juriidilisele isikule, on vaja luua seadusest tulenev alus. Kavandatud muudatuse kohaselt võib Keskkonnaamet anda kalastuskaardi andmise ülesande halduslepingu alusel täitmiseks eraõiguslikule juriidilisele isikule. See on vajalik kalastuskaartide levitamise mitmekesistamiseks piirkondades kus kalastuskaartide nõudlus veekogudel on suurem, internetiühendus on vähemlevinud ja toimub kalaturism. Sellega parandatakse teenuse kättesaadavust. Ka on paljud inimesed harjunud kalastuskaarte ostma postkontoritest, harrastuskalapüüdjate ja turismitalude ühendustelt.

Praegu toimub harrastuspüügi kohta andmete esitamine erinevate elektrooniliste kanalite kaudu ja ka kirjalikult. Kindlasti parandab olukorda ühe elektroonilise kanali kaudu andmete esitamine. Andmete kirjalikku esitamist ei saa üleminekuperioodil välistada.

Eelnõu § 1 punktiga 25 tunnistatakse KPSi § 26 lõige 2 kehtetuks.

Eelnõu § 1 punktiga 26 täiendatakse § 26 lõigetega 4¹–4³ ja antakse seaduslik alus Keskkonnaametile sõlmida haldusleping eraõigusliku juriidilise isikuga elektroonilise kanali kaudu kalastuskaardi taotlemiseks ja andmiseks.

Eelnõu § 1 punktiga 30 muudetakse paragrahvi 29 lõiked 7 ja 8.

Lõige 7 annab valdkonna eest vastutavale ministrile volituse kehtestada määrusega sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud piirkonnad ja nendes rakendatavad piirangud ning kalastuskaartide piirarvud, samuti püusiasustusega väikesaari ümbritseval veealal kasutada lubatud püügivahendite arvu.

Lõige 8 sätestab, et kui piirkonna kohta kehtestatud püügivõimaluste koguarv on taotlejate arvust eeldatavalt väiksem, siis määratakse käesoleva paragrahvi lõikes 7 sätestatud kalastuskaartide piirarvust, samuti väikesaari ümbritseval veealal kasutada lubatud püügivahendite arvust osa vahetult Keskkonnaametilt taotlemiseks. Vahetult Keskkonnaametile laekuvate taotluste alusel antavate kalastuskaartide piirarv on võrdeline kahel eelneval aastal keskmisena vahetult Keskkonnaameti poolt selle piirkonna kohta antud kalastuskaartide arvuga, kuid mitte rohkem kui 5 protsenti selle piirkonna kohta kehtestatud püügivõimaluste koguarvust.

Eelnõu § 1 punktiga 44 alusel antakse võimalus, et harrastuspüügi andmed esitatakse elektrooniliselt, sealhulgas eraomandis oleval eraveekogul toimunud püügi kohta.

3.14. Soodustatud isikute harrastuspüügiõigus (eelnõu § 1 punktid 27 ja 28)

KPSi § 28 reguleerib soodustatud isikute harrastuskalapüügiõigust. Soodustatud isikuks loetakse eelkooliealine laps, alla 16aastane õpilane, pensionär, õigusvastaselt represseeritud või represseerituga võrdsustatud isik, puudega isik ning osalise või puuduva töövõimega isik. Soodustatud isikud tohivad kala püüda harrastuskalapüügivahendiga püügiõiguse eest tasumata, välja arvatud kalapüügil kalastuskaardi alusel. Soodustatud isikul, välja arvatud eelkooliealisel lapsel, peab harrastuskalapüügil kaasas olema soodustust tõendav dokument, milleks on vastavalt õpilaspilet, pensionitunnistus, represseeritu tunnistus, puude raskusastet ja kestust tõendav dokument, osalist või puuduvat töövõimet tõendav dokument.

Õigusaktidega on kehtestatud nende dokumentide väljaandmise kord ja dokumentide vormid. Need on Eestis väljaantud dokumendid. Nii on haridus- ja teadusminister kehtestanud nõuded õpilaspileti kohta (13. august 2010, määrus nr 42; RT I 2010, 58, 399); sotsiaalminister nõuded puudega isiku kaardile ja pensionitunnistusele (18. juuni 2019, määrus nr 43; RT I 26.06.2019, 1); Vabariigi Valitsus nõuded represseeritu tunnistusele (27.02.2004, määrus nr 52, RT I 2004, 12, 82; RT I 08.12.2016, 11). Kui töövõime on hinnatud osaliseks või puuduvaks, annab töötukassa seda tõendava plastikkaardi töövõimetoetuse seaduse § 10 alusel. Kaart on vajalik vähenenud töövõime tõendamiseks ning see kehtib koos isikut tõendava dokumendiga.

Rahvusvaheliselt on üldtunnustatud reegel, et eakad inimesed saavad harrastuspüügiõiguse tasuta. Kuna Eestis kehtib paljudel soodustustel 65 aasta piir ja on seatud sõltuvusse vanaduspensionieast, siis oleks mõistlik 65-aastastele ja vanematele välisriigi kodanikele sarnaselt Eesti kodanikega anda edaspidi tasuta harrastuspüügiõigus, ilma et välisriigi kodanik peaks tegelema välisriigi vanaduspensionitunnistuste autentsuse tõendamisega (näiteks dokumendi tõlkimisega).

Eelnõu § 1 punktiga 27 muudetakse KPSi § 28 lõiget 1 ja lisatakse soodustatud isikute loetelusse ka riikliku pensionikindlustuse seaduse tähenduses vanaduspensioniiikka jõudnud välisriigi kodanikud.

Eelnõu § 1 punktiga 28 muudetakse KPSi paragrahv 28 lõiget 3, lisades soodustust tõendavate dokumentide nimekirja isikut tõendavate dokumentide seaduse § 6 või 7 kohase dokumendi, mis peab välisriigi kodanikul harrastuskalapüügile minnes soodustuse tõendamiseks kaasas olema.

3.15. Kutselise kalapüügiloa andmine (eelnõu § 1 punkt 32)

Kui ELi õigusakti kohaselt on kalapüügiloa omamine kohustuslik, kohaldatakse kutselise kalapüügi loa andmisel komisjoni rakendusmäärust (EL) nr 404/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 (millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks) üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 112, 30.04.2011, lk 1–153). Kalapüügiks tingimustel, mis on nimetatud nõukogu määruse (EÜ) nr 1006/2008, mis käsitleb ühenduse kalalaevadele loa andmist püügitegevuseks ühenduse vetest väljaspool ning kolmandate riikide laevade juurdepääsu ühenduse vetele ning millega muudetakse määrusi (EMÜ) nr 2847/93 ja (EÜ) nr 1627/94 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 3317/94 (ELT L 286, 29.10.2008, lk 33–44), artiklis 1, kohaldatakse kutselise kalapüügi loa andmisel nõukogu määruses (EÜ) nr 1006/2008 sätestatud. Lubade andmise tingimusi ühenduse laevadele ühenduse vetest väljaspoole ning kolmandate riikide laevade juurdepääsu ühenduse vetele muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 2017/2403, milles käsitletakse välispüügilaevastike jätkusuutlikku majandamist ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1006/2008 (ELT L 347, 28.12.2017, lk 81–104), millega seoses viide määrusele lõikes 2 asendatakse.

Eelnõu § 1 punktiga 32 muudetakse KPSi § 28 lõiget 2 muudetakse ja seal olev viide asendatakse viitega korrektse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele nr 2017/2403.

3.16. Kutselise kalapüügi registri andmete täiendamine (eelnõu § 1 punkt 33)

Kutselise kalapüügi registrisse kantakse edaspidi ka andmed lubatud aastasaakide kohta. Andmed on vajalikud püügikorralduse optimeerimiseks, ELi aruannete koostamiseks ja statistiliseks analüüsiks.

Eelnõu § 1 punktiga 33 täiendatakse paragrahvi 34 lõiget 4 punktiga 5 viitega andmetele lubatud aastasaakide kohta.

3.17. Kutselise kalapüügiloa andmise tingimused (eelnõu § 1 punkt 34)

Kutselise kalapüügiloa taotluse menetleb ja lube annab Põllumajandus- ja Toiduamet. Haldusmenetluse seaduse § 34 lg 4 kohaselt otsustab menetlustähtaja ennistamise üle menetlustoimingut läbiviiva haldusorgani juht või tema poolt volitatud isik. Seetõttu on vajalik ka kalapüügiseaduses anda taotluste esitamise tähtaja pikendamise otsustamine Põllumajandus- ja Toiduametile.

Eelnõu § 1 punktiga 34 asendatakse paragrahvi 42 lõikes 5 sõnad „valdkonna eest vastutav minister“ tekstiosaga „Põllumajandus- ja Toiduamet“.

3.18. Räimesaagi arvestus kastmõrraga püügil kui püüdjal on samaaegselt püügil muid püügivahendeid, millega saadakse räime (eelnõu § 1 punkt 35).

Praegu arvestatakse püüdja kogu räimesaak kastmõrra räimesaagiks, sõltumata sellest millise püügivahendiga räim saadi. Pärnumaa kalurid on taotlenud, et kui kastmõrda ei kasutata, siis ei arvestataks saaki kastmõrrasaagiks, mis on ka loomulik. Samas täpsustatakse räimesaagi ulatust, mis on piiratud kõigi seisevpüüniste räimesaagiga. Traalpüüniste räimesaaki ei ole arvestatud kunagi kastmõrra räimesaagiks, kuna püügivõimalused traalpüügile kehtestatakse eraldi ja seisevpüünistega neid ei püüta.

Eelnõu punktiga 35 muudetakse paragrahvi 42 lõige 8 selliselt, et kui lubatud aastasaak on kehtestatud kastmõrdade kaupa, arvestatakse esimeses järjekorras selle isiku kõigi seisevpüüniste räimepüük, kellele on määratud kastmõrraga püügiks lubatud räime aastasaak, temale määratud lubatud räime aastasaagi arvele, kui kastmõrd ja muu kasutatav seisevpüünis on samal ajal püügil. Kui nimetatud isikule lubatud räime aastasaak on ammendunud, peab ta kastmõrraga püügi lõpetama.

3.19. Kutselise kalapüügi loa kehtivuse ennetähtaegne lõppemine, peatamine ja kehtetuks tunnistamine (eelnõu § punktid 36 ja 37)

Eelnõu punktiga 36 ja 37 ajakohastatakse viiteid EL-i määrustele, kuna neid on vahepeal muudetud.

Eelnõu § 1 punktiga 36 muudetakse paragrahvi 44 lõike 2 punkt 1, mille kohaselt kolmanda riigi lubasid väljastav asutus peatab Eesti kalalaevale antud kalapüügiloa, nagu seda on käsitletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2017/2403 artikli 11 lõikes 5 ja artikli 18 lõigetes 6 ning 7.

Eelnõu § 1 punktiga 37 muudetakse paragrahvi 44 lõike 3 punkti 9, mille kohaselt kalapüügiloa andja tunnistab kalapüügiloa kehtetuks. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2017/2403 artikli 11 lõikes 5 ning artikli 18 lõigetes 6 ja 7 nimetatud juhul.

3.20. Püügivõimaluste kehtestamine (eelnõu § 1 punkt 38)

Püügivõimaluste kehtestamine toimub edaspidi veealade kaupa nagu on seda selgitatud punktides 4, 31, 38, 42 ja 44. Kehtestamine on delegeeritud Vabariigi Valitsuse tasemelt valdkonna eest vastutavale ministrile, kuna kalanduspoliitikat teostab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

Juba pikemat aega ei ole püügivahendite arvu muudetud, mistõttu kehtestatud püügivõimalused püügivahendite arvuna on olnud konstantsed vähemalt viimased kümme aastat. On küll toimunud mõned muutused üksikute püügivahendite korral (näiteks angerjarüsad), kuid võrreldes kehtestatavate püügivahendite arvu üldarvuga moodustavad need väga väikese osa. Seega on otstarbekas kehtestada püügivõimalused kuni viieks aastaks. Samas on teadussoovitustest lähtudes võimalik ka pikemas perspektiivis prognoosida püügivahendite arvu suurendamise võimalikkust või vähendamise vajadust. Kuni viieks aastaks püügivõimaluste kehtestamine võimaldab planeerida püügivahendite vähendamist, aga ka suurendamist, mis annab ka kaluritele muudatustega kohanemiseks täiendavat aega. Teadlased on uuringutele tuginedes järeldanud, et püügivahendite arvu on lähiaastatel tõenäoliselt vaja vähendada, et tagada jätkusuutlik kalavarude majandamine. Seega on tulevikus otstarbekas püügivahendite piirarvud püügivõimalustena kehtestada kuni viie aasta möödudes. Samas peab olukorrast sõltuvalt säilima võimalus muuta püügivõimalusi ka igal aastal. Selline vajadus võib tulla näiteks Eesti Vabariigi Valitsuse ja Venemaa Föderatsiooni Valitsuse vahelise Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järve kalavarude säilitamise ja kasutamise alase koostöö kokkuleppe alusel moodustatud valitsustevahelise Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järve kalapüügi komisjoni (edaspidi kalanduskomisjoni) otsusest. Kui teadussoovitused muutuvad, kehtestatakse püügivõimalused vajaduse korral lühemaks ajaks kui viis aastat.

Püügivõimalused tuleb taotlejate vahel endistviisi jaotada igal aastal ning kalapüügiloa taotlused esitada samuti igal aastal.

Eelnõu § 1 punktiga 38 muudetakse KPSi § 45.

Lõike 1 kohaselt kehtestab eelseisva aasta püügivõimalused kaluri kalapüügiloa alusel Eesti Vabariigi jurisdiktsiooni all olevate veealade ja püüasustusega väikesaarte kaupa, valdkonna eest vastutav minister määrusega igal aastal 1. novembriks, kui EL ei sea püügivõimalusi hiljem.

Lõike 2 kohaselt võib valdkonna eest vastutav minister määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud püügivõimalused ühe aasta asemel kuni viieks järjestikuseks aastaks. Viieks aastaks kehtestatud püügivõimalusi võib muuta tulenevalt kalavaru seisundist ja rahvusvahelisest lepingust. Muudatused tuleb jõustada hiljemalt eelneva aasta 1. novembriks, kui EL või rahvusvaheline leping ei sea püügivõimalusi hiljem.

Lõike 3 kohaselt kehtestab teiste riikidega püügivõimaluste vahetamise tulemusena saadavad kalapüügivõimalused valdkonna eest vastutav minister määrusega 60 tööpäeva jooksul püügivõimaluste vahetamisest arvates.

3.21 Teatud osa püügivõimaluste taotlejate vahel jaotamine (eelnõu § 1 punkt 39)

Vabariigi Valitsuse asemel kehtestab püügivõimalused enne jagamist taotlejate vahel valdkonna eest vastutav minister.

Eelnõu § 1 punktiga 39 muudetakse KPSi § 48 lõiget 1. Kui EL või valdkonna eest vastutav minister ei ole eelseisva aasta püügivõimalusi jooksva aasta 15. detsembriks kehtestanud, võib kutselise kalapüügi loa andja jagada taotlejate vahel osa järgmise aasta püügivõimalustest.

3.22 Kutselise kalapüügi peatamine ja taasavamine (eelnõu § 1 punktid 40-41)

Kutselist kalapüüki, mis on reguleeritud paragrahvis 49, hakkab edaspidi peatama ja taasavama Põllumajandus- ja Toiduamet otsusega, mis muudab kalapüügi korraldamise paindlikumaks.

Eelnõu § 1 punktiga 40 asendatakse paragrahvi 49 lõikes 1 sõnad „valdkonna eest vastutav minister“ tekstiosaga „Põllumajandus- ja Toiduamet“.

Eelnõu § 1 punktiga 41 muudetakse paragrahvi 49 lõikeid 2-4. **Lõike 2** kohaselt peatab Põllumajandus- ja Toiduamet kutselise kalapüügi lõike 1 alusel otsusega, mis tehakse teatavaks Ametlikes Teadaannetes. Otsus hakkab kehtima järgmisel päeval pärast selle avaldamist, kui otsuses ei ole ette nähtud hilisemat kehtima hakkamise tähtpäeva. Otsus avalikustatakse viivituseeta Põllumajandus- ja Toiduameti veebilehel ning teave kutselise kalapüügi peatamise kohta saadetakse elektrooniliselt kutselise kalapüügiga tegelejaid ühendavatele erialaliitudele.

Lõike 3 kohaselt võib Põllumajandus- ja Toiduamet pärast kalapüügiandmete laekumist taasavada kutselise kalapüügi veealal, kus kalapüük lõike 1 kohaselt peatati, kui kalapüügiandmete kohaselt ei ole kutselise kalapüügi võimalused või käesoleva seaduse § 47 alusel kehtestatud lubatud aastasaak 100-protsendiliselt ammendatud. Kutselise kalapüügi võib uuesti avada määratud tähtjaks ning ühe või mitme maakonna, püüasustusega väikesaare, püügivahendi, kalaliigi ja käesoleva seaduse § 32 lõikes 1 nimetatud kalapüügiloa osas. Kutselise kalapüügi taasavamise otsus avalikustatakse Põllumajandus- ja Toiduameti veebilehel.

Lõige 4 sätestab olukorra, kui Eesti Vabariigile või ELile rahvusvaheliste kokkulepete alusel eraldatud püügivõimalused, mida Eesti ettevõtjad kasutavad, on ammendatud ja riigil või ELil on kohustus kalapüük sellel alal keelata või lõpetada. Ka sellisel juhul, kui kalapüüki ei ole lõpetanud EL, keelab või lõpetab kalapüügi Põllumajandus- ja Toiduamet otsusega.

3.23 Püügivõimaluste jaotamine taotlejate vahel (eelnõu § 1 punkt 42)

Kehtiva KPS-i paragrahvi 50 lõige 2 sätestab, et veeala käesoleva paragrahvi lõike 1 tähenduses on veekogu või selle piiritletud osa, kus püügivõimalused on kehtestatud käesoleva seaduse §-de 45 ja 46 alusel, või ELi määruks nimetatud piirkond, kus püügivõimalused on kehtestatud ELi määruks.

Eelnõu § 1 punktiga 42 muudetakse paragrahvi 50 lõiget 2, mis sätestab, et veeala püügivõimalused käesoleva paragrahvi lõike 1 tähenduses on käesoleva seaduse §-de 45 ja 46 alusel või ELi määruks kehtestatud püügivõimalused. Muudatusega seotakse veeala ja selle püügivõimalused. Veeala mõiste on toodud eelnõu punktis 4.

3.24 Harrastuspüügil andmete esitamine (eelnõu § 1 punkt 44)

Kehtiv KPS ei sätesta harrastuspüügil andmete elektroonilise esitamise võimalust.

Eelnõu § 1 punktiga 44 antakse võimalus harrastuspüügi andmeid esitada elektrooniliselt lisades volitusnormi andmete esitamisel elektroonilise kanali kasutamise võimaluse.

3.25. Kalalaeval viibivate vaatlejatega seotud küsimused (eelnõu § 1 punkt 45)

Kalalaevade kohustus võtta pardale vaateleja tuleneb nii rahvusvahelistest lepingutest kui ka ELi õigusaktidest. Selline kohustus on näiteks NAFO reguleerimispiirkonnas, Kirde-Atlandi rahvusvahelistes vetes, rannikuriigi liikmesriigi vetes.

Vaatleja ülesanne on koguda andmeid pardal oleva ja tagasiheidetud kala, kalasaagi eluskaalu ja liigilise koosseisu kohta, püügivahendite kohta ning need andmed edastada kehtestatud korra kohaselt kas NAFO sekretariaati, Euroopa Komisjonile või Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile. Vaatleja peab olema sõltumatu, tal peavad olema nii valdkondlikud kui ka mereohutusalased teadmised.

Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni kaitse- ja rakendusmeetmete² artiklis 30 on sätestatud vaatlejate laeval viibimise kohustus. ELi õigusaktidega on analoogne kohustus kehtestatud järgmistes püügipiirkondades:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/833, millega kehtestatakse Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni reguleerimispiirkonnas kohaldatavad kaitse- ja rakendusmeetmed, muudetakse määrust (EL) 2016/1627 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2115/2005 ja (EÜ) nr 1386/2007 (ELT L 141, 28.5.2019, lk 1–41), artiklite 19, 21, 23 ja 27 alusel NAFO reguleeritavas piirkonnas;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2016/2336, millega kehtestatakse süvamere kalavarude püügi eritingimused Kirde-Atlandi ja kalapüügisätteid Kirde-Atlandi rahvusvahelistes vetes ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 2347/2002 (ELT L 354/1, 14.12.2016), artikli 16 lõikes 5 sätestatud piirkonnas;
- 3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2017/1004, kalandussektori andmete kogumist, haldamist ja kasutamist käsitleva liidu raamistiku loomise ning ühise kalanduspoliitikaga seotud teadusliku nõustamise toetamise kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 199/2008 (ELT L 157, 20.06.2017, lk 1–21), artiklite 10 ja 11 alusel kinnitatud riikliku töökavaga määratud püügipiirkondades;
- 4) nõukogu määruse (EÜ) nr 734/2008, milles käsitletakse ohualdiste avamere ökosüsteemide kaitset püügivahendite kahjuliku mõju eest (ELT L 201, 15.07.2008, lk 8–13), artikli 11 kohaselt püügil põhjapüügivahendiga avamere piirkondades, mis jäävad kalandusorganisatsioonide vastutusaladest välja;
- 5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1241, mis käsitleb kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmist tehniliste meetmete abil ning millega muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 2019/2006, (EÜ) nr 1224/2009 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) nr 1380/2013, (EL) 2016/1139, (EL) 2018/973, (EL) 2019/472 ja (EL) 2019/1022 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 894/97, (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2549/2000, (EÜ) nr 254/2002, (EÜ) nr 812/2004 ja (EÜ) nr 2187/2005 (ELT L 198, 25.7.2019, lk 105–201), artikli 25 ja lisa XII kohaselt rannikuriigi liikmesriigi vetes või Kirde-Atlandi Kalanduskomisjoni alarajooni 1 ja 2 vetes.

Andmekogumise alusmääruse (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 1004/2017) artikkel 6 sätestab, et liikmesriigid peavad kalandusandmete kogumiseks koostama töökava. Detailid, mida töökava sisaldama peaks, tulenevad komisjoni rakendusotsustest (EL) 909/2019 ja 910/2019. Kuna tegemist on teadusandmete kogumise ja analüüsiga, siis on tegevuste

² <https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2021-06/nafo%20conservation%20enforcement%20measures.pdf>

dokumenteerimiseks ja läbiviimiseks vaja kaasata teadusasutus, kes omab vastavat võimekust. Enamasti on vaatlejad teadusasutuse teadlased, kellel on vaatlejatöö tegemiseks kõige paremad valdkonnapõhised teadmised ning analüüsivõime. Oleks otstarbekas, et vaatlejate tööd korraldaks teadusasutus, kus vaatlejad töötavad. Selleks luuakse seaduse muudatusega HTKSi § 3 lõike 1 kohane seaduslik alus ning võimalus vaatlejate töö korraldamine halduslepinguga üle anda avalik õiguslikule juriidilisele isikule. Halduslepingu sõlmimisel kontrollib halduslepingu täitmist Regionaal- ja Põllumajandusministeerium. Kui vastav haldusleping lõpetatakse ühepoolset või esineb muu põhjus, mis takistab haldusülesande täitjal jätkata nimetatud haldusülesande täitmist, korraldab haldusülesande edasise täitmise Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

Eelnõu § 1 punktiga 45 täiendatakse paragrahvi 68 lõigetega 7–9.

Lõige 7 sätestab, et Regionaal- ja Põllumajandusministeerium koordineerib vaatlejate tööd, analüüsib nende kogutud andmeid ja peab andmete üle arvestust. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium võib vaatlejate töö koordineerimiseks, nende kogutud andmete analüüsimiseks ja andmete üle arvestuse pidamiseks sõlmida avalik-õigusliku juriidilise isikuga halduslepingu kuni kolmeks aastaks halduskoostöö seaduses sätestatud korras. Avalik-õigusliku juriidilise isiku volitamise nimetatud ülesande täitmiseks otsustab valdkonna eest vastutav minister.

Lõige 8 sätestab, et halduslepingu täitmise üle teeb järelevalvet Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

Lõige 9 sätestab, kui haldusleping lõpetatakse ühepoolset või esineb muu põhjus, mis takistab käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud halduslepingu alusel jätkata haldusülesande saanud isikul haldusülesande täitmist, korraldab haldusülesande edasise täitmise Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

3.26. Tõsiste rikkumiste nimistu täiendamine. Kalastuskaardita või harrastuskalapüügiõiguse eest tasumata jätmise korral kalapüük nakkevõrgu, kaldavõrgu ja õngejadaga (eelnõu § 1 punktid 46, 47, 49 ja 53)

KPSis on vaja täpsustada lisaks püügiõiguseta püügi sätetele ka tõsiste rikkumiste sätteid. Nii harrastuspüügil kui ka kutselisel püügil nakkevõrguga on püügitingimused sarnased. Sellest, kas rikkumine on toime pandud harrastuskalapüügil või kutselisel kalapüügil, sõltub see, kas tegemist on tõsise rikkumisega või mitte ja sellest sõltub ka isiku poolt hüvitatav keskkonnakahju.

KPSi § 73 sätestab, et kalavaru kahjustamise korral §-s 71 nimetatud rikkumise toimepanemisel (tõsised rikkumised) on kahjuhüvitis kalaliigi isendi või kilogrammi kohta sama paragrahvi lõike 3 või 5 alusel määratud viiekordne määr. Kui tegemist ei ole tõsise rikkumisega, siis korvatakse tekitatud kahju, kuid mitte viiekordsel määral. Loata harrastuspüük ei ole seaduse järgi tõsine rikkumine (KPSi § 71 lõige 2), kuna tavaliselt on tegemist õngpüünistega ja keskkonnale tekitatud kahju väike. Ei ole mõeldav, et sel juhul mõistetakse kahju sisse viiekordsel määral. Kui tegemist on aga suure püügivõimsusega püügivahendiga, nagu nakkevõrk seda on, siis on õigustatud kahju sissenõudmine viiekordsel määral. Nakkevõrk on püügivahend, mis nõuab ka harrastuslikul kalapüügil kalastuskaarti, ning selle vahendi kasutamisel ei teki juhuslikku ega teadmatut eksimist, kas püügiluba on vaja või mitte. Õngpüünistega püügil on olemas ka tasuta nn igapäevõigus. Kalapüügieeskirja (KPE) § 6 lõike 2 kohaselt on lubatud nakkepüünis – nakkevõrk, mis koosneb ühest võrgutükist, mille ülemise selise pikkus on kuni 70 m, või üksteise külge ühendatud lühemate võrkude jadast, mille kogupikkus on kuni 70 m, ja mida hoitakse ujukite ja raskustega vees vertikaalasendis.

Harrastuspüügil on kehtestatud piirangud. Regionaalminister võib kalapüügiseaduse § 29 alusel kalavarude kaitse eesmärgil rakendada piiranguid kala püüdvate isikute arvu, püügivahendite, püügi aja või püütavate kalade kohta ja määrata piirkonnad, kus on harrastuspüügil lubatud kasutada nakkevõrku (kuni 70 m), põhjaõngejada (kuni 100 konksust koosnev), liivi, kuuritsat, vähinatta ja vähimõrda. Nendes piirkondades ja nende vahenditega annab harrastuspüügiõiguse kalastuskaart. Pikemat kui 70 m nakkevõrgu jada harrastuspüügil kasutada ei tohi. Kutselisel kalapüügil on lubatud kasutada pikemat nakkevõrgujada.

Eesmärk on nii kutselise kui ka harrastuspüügiloata nakkevõrgu ja õngejadaga püügil kohaldada ühesugust keskkonnakahju nõuet ning käsitada rikkumisi tõsise rikkumisena. On loomulik, et kui keskkonnale tekitatud kahju ületab teatud summa, siis on tegemist tõsise rikkumisega harrastuspüügil kasutatavast püügivahendist sõltumata. Väga tõsise süüteo on tegemist, kui isik püüab loata püügivahenditega, mille kasutamine eeldab püügiõiguse tasu maksmist ja püügiandmete esitamist, mis on vajalikud kalavarude seisu hindamiseks. Ilma nendeta saadakse valed teadussoovitused. Seetõttu on vaja karistusi karmistada, kui püük toimub suure püügivõimsusega vahenditega.

Harrastuskalapüügiõigusega kalapüügi eest karistamine, vastutussäte
Harrastuskalapüük jaotatakse tinglikult kolme gruppi:

- 1) tasuta õngepüük lihtkäsiõngega;
- 2) püük harrastuskalapüügiõiguse eest tasumisega või soodustust tõendava dokumendi alusel;
- 3) püük kalastuskaardi alusel, mille tasu kehtestatakse sõltuvalt püügivahendi püügivõimsusest, kalavaru olukorrast ja kala väärtusest.

Põhiseaduse § 5 kohaselt on Eesti loodusvarad ja loodusressursid rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. Harrastuspüügiõiguse tasu ja kalastuskaardi tasu on keskkonnatasude seaduse mõistes loodusvara kasutusõiguse tasu ja seda tasu kasutatakse taastuvate loodusvarade, ka kalavaru taastootmiseks ja kaitseks. Tasudest laekuvatest summadest tehtavatele uuringutele ja taastootmisele tuginev kalavarude majandamise arendamine annab parema võimaluse tulevikuvarude suurenemiseks. Harrastuspüügil on harrastuskalurid kahtlemata huvitatud saagi saamisest ning see motiveerib meelistegevusega tegelema. Harrastuspüügiõiguse ja kalastuskaartide soetamisest laekub riigieelarvesse kuni miljon eurot aastas. Õngepüük on igameheõigus ja sellisel juhul tasu ei maksta. Õngepüük on kõige lihtsamaks viisiks kalapüügiga tegeleda ning on väiksema püügikoormusega püügivahend, seetõttu on võimalik sellisel viisil kalapüügiga tegeleda tasu maksmata. Seega on oluline, et iga harrastuskalapüüdja, kellel on kohustus tasuda püügiõiguse eest, seda ka teeks.

Harrastuskalapüügiõiguse eest on olnud võimalik tasuda kolmel viisi vastavalt kodaniku soovile: internetimakse, mobiilimakse ja käsimüügipunktid. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ja Keskkonnaamet on veebis, harrastuskalapüüdjate ühenduse ja kalaluba.ee keskkonna kaudu selgitanud tasu maksmise kohustust ning võimalusi, kuidas makset teha. Kuigi harrastuskalapüügiõiguse tasu maksmise kohustus on olnud pikka aega ja makse tegemine on tänapäevaseks mugav, siis on üks enim levinud rikkumisi harrastuskalapüügil ikkagi harrastuskalapüügiõiguse tasu maksmata jätmine. Kehtiv KPS näeb harrastuskalapüügiõigusega püügi eest vastutuse KPSi § 75 lõike 1 järgi ning teo eest karistatakse rahatrahviga kuni 100 trahviühikut. Keskmise trahvi on olnud alla 100 euro ja 20% harrastuspüügi kontrollimisel on olnud mingi probleem (isiku päringuga ei ole õiguste kohta andmeid saadud). Eespool toodud andmetest nähtub, et nende isikute arv, kes kontrollitud isikutest harrastuspüügiõiguse tasu on jätnud maksmata, ületab 20%, mis on arvestatav kogus kõigist kontrollimistest ja näitab, et tegemist on probleemse rikkumisega.

Kui klassikaliste harrastuspüügivahenditega (spinning, õng) püügiks piisab vaid püügiõiguse eest tasumisest, siis muude harrastuspüügivahenditega (nakkevõrk, õngejada, aga ka näiteks liiv, kuurits või vähimõrd) püügiks peab soetama kalastuskaardi. Nakkevõrku, kaldavõrku ja õngejada kasutavad ka kutselised kalurid ning need püügivahendid on efektiivsemad kui nn klassikalised harrastuspüügivahendid, nagu spinning ja õng, seepärast peaks olema ka selgelt määratletud nende püügivahenditega loata püügi vastutussäte.

Harrastuskalapüük nakkevõrgu või õngejadaga erineb kutselisest kalapüügist nende püügivahenditega püügi eesmärgi ja püügivahendite arvu poolest. Kui kutselise püügi eesmärk on püüda kala ärilisel eesmärgil, siis harrastuskalapüük on vaba aja veetmise vorm ja kala püütakse enda tarbeks. Kutselisel kalapüügil sõltub püügivahendite arv ajaloolisest püügiõigusest, kuid harrastuskalapüügiks antakse kalastuskaart vaid ühe nakkevõrgu või õngejadaga püügiks (väikesaare elanikule kuni kolm püügivahendit).

Kui isik püüab kala nakkevõrgu, kaldavõrgu või õngejadaga harrastuskalapüügiõigust omamata, peaks ka trahvimäär olema suurem senisest trahvimäärast ning see peaks olema võrreldav, kuid mitte sama suur, kui on kutselisel kalapüügil sama püügivahendiga loata püügi eest ette nähtud karistumäär, mis on 300 trahviühikut.

Harrastuskalapüügiks harpuunipüssi ja harpuuni, kuuritsa, liivi, vähinata ja vähimõrra ja kadiskaga oleks otstarbekas nende püügivahenditega püügil ilma loata ehk kalastuskaardita ette näha madalam trahvimäär, kui on nakkevõrgu või õngejadaga püügil, kuid kõrgem trahvimäär, kui on klassikaliste harrastuskalapüügivahenditega püügiõiguseta püügi eest ette nähtud rahatrahv 100 trahviühikut.

Harrastuskalapüük klassikaliste harrastuskalapüügivahenditega, nagu spinning, õng ja sikuti, püügil on võimalik korraga vähem kala püüda ja seejuures peab püüdja olema püügiga aktiivselt hõivatud kogu püügi ajal, seepärast peaks ka sellise püügiõiguse eest tasu maksmata jätmise korral ette nägema võrreldes eespool mainitud rikkumistega väiksema trahvimäära ehk siis kehtiva trahvi 100 trahviühikut.

Seega eesmärk on vastutussäte diferentseerida sõltuvalt püügivahenditest ja püügiõiguse omandamisest. Kalastuskaardita püük on raskem süütegu, kui seda on ainult püügiõiguse tasu maksmata jätmise, mis annab õiguse kasutada vähemefektiivseid püügivahendeid kohas, kus kalavarude kaitse meetmed on nõrgemad. Kalastuskaart annab õiguse püüda kala seal, kus kalavarude kaitse on väga tähtis, kus toimub püügi oluline piiramine kalastuskaardi abil. Kalastuskaart annab ka õiguse suurema püügivõimega vahendite kasutamiseks, kus see on võimalik teadussoovituste alusel.

Eelnõu § 1 punktiga 46 täiendatakse KPSi § 71 lõiget 2 punktiga 8.

Eelnõu § 1 punkti 8 kohaselt loetakse tõsiseks rikkumiseks kalapüük kalastuskaarti omamata nakkevõrgu, kaldavõrgu ja õngejadaga. Reguleeritakse olukorda, kus ilma kalastuskaardita kasutatakse nakkevõrku, kaldavõrku ja õngejada nende parameetritega, mida näeb ette kalapüügieeskiri.

Eelnõu § 1 punktiga 47 täiendatakse KPSi §-ga 74¹, mille sisuks on harrastuskalapüügiõiguseta kalapüük harrastuspüügivahendiga.

Lõige 1 sätestab, et kalapüügi eest käesoleva seaduse § 25 lõike 1 punktis 1 sätestatud püügiõiguse tasu maksmata – karistatakse rahatrahviga kuni 100 trahviühikut.

Lõige 2 sätestab, et kalapüügi eest käesoleva seaduse § 25 lõike 1 punktis 2 sätestatud kalastuskaardita või kalastuskaardi tingimusi rikkudes, kui kasutatakse ühte § 23 lõike 1 punktis 1 nimetatud kalapüügivahendit, –
karistatakse rahatrahviga kuni 150 trahviühikut.

Lõige 3 sätestab, et kalapüügi eest käesoleva seaduse § 25 lõike 1 punktis 2 sätestatud kalastuskaardita või kalastuskaardi tingimusi rikkudes, kui kasutatakse ühte § 23 lõike 1 punktides 2 ja 6–9 nimetatud harrastuspüügivahendit, –
karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut.

Lõige 4 sätestab, et kalapüügi eest käesoleva seaduse § 25 lõike 1 punktis 2 sätestatud kalastuskaardita või kalastuskaardi tingimusi rikkudes, kui kasutatakse ühte käesoleva seaduse § 23 lõike 1 punktides 4, 5 ning lõikes 2 nimetatud harrastuspüügivahendit, –
karistatakse rahatrahviga kuni 250 trahviühikut.

Eelnõu § 1 punktiga 49 tunnistatakse § 75 lõige 1 kehtetuks

Eelnõu § 1 punktiga 53 lisatakse § 88 lõigetes 2 ja 3 viide uuele §-le 74¹, mille sisuks on harrastuskalapüügiõigusega kalapüük harrastuspüügivahendiga.

3.27. Loa nõuete vastutussäte (eelnõu § 1 punktid 48 ja 50)

Eelnõu § 1 punktidega 48 ja 50 muudetakse KPSi § 75 pealkirja ja lõiget 2 ja sõnastatakse see täpsemalt, tuues eraldi välja loa nimetused. Kalapüügi eest kutselisel kalapüügil lubatud kalapüügivahendiga ilma kaluri- või kalalaeva kalapüügiloata või loa nõudeid rikkudes. Lisatakse täpsustus „kalalaevatunnistuse nõudeid rikkudes“, mis selgitab, et kalalaevatunnistusele kantud piirväärtused on kohustuslikud. Kehtiva seaduse § 75 lõike 2 kohaselt on väärted korras karistatav merel kalalaevatunnistusega laevaga kalapüük. Olukord, kus kalur on merel püügil kalalaevaga, mis ei tehniliselt ei vasta kalalaeva tunnistuse nõuetele on võrdväärne olukorraga, kus puudub üldse kehtiv kalalaevatunnistus. Nõukogu määruse 1224/2009 artikli 4 punkt 9 sätestab, et kalalaevatunnistus on ametlik dokument, mis annab selle omanikule õiguse kasutada riiklike eeskirjade kohaselt teatavat püügivõimsust vee-elusressursside töenduslikul eesmärgil kasutamiseks. See sisaldab miinimumnõudeid seoses ühendused kalalaeva identifitseerimise, tehniliste näitajatega ja seadistamisega. Maaeluministri 28.novembri 2017. aasta määrus nr 79 „Kalalaevastiku segmentid ja nende tunnused, kalalaevastiku segmenti kantavale kalalaevale esitatavad nõuded ning kalalaevastiku segmenti lisamise võimalus“ lisa ei võimalda kalalaevu segmentidesse merel juurde lisada. Laeva püügivõimsust arvestatakse eraldi peamasina võimsuse (KW) ja laeva kogumahutavuse (GT) järgi ja sellest tulenevalt ei ole kalalaevatunnistuse tehniliste näitajate ületamine lubatud. Eestile fikseeritud kilovattide ja kogumahutavus piirmäär võtab arvesse kõigi kalalaevade vastavaid näitajaid sõltumata nende üldpikkusest ja praegu on see kinnitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (*ELT L 354, 28.12.2013, lk 22–61*), lisaga II. Esimest korda fikseeriti kõigi kalalaevade (ka kalapaadid) tehnilised näitajad 2004. aastal enne Eesti liitumist Euroopa Liiduga.

3.28 Lühimenetlus harrastuskalapüügiõigusega püügi korral (eelnõu § 1 punkt 52)

Eelnõu § 1 punktiga 52 täiendatakse seadust §-ga 88¹, milles sätestatakse lühimenetluses menetletavad väärted ja kohaldatavad mõjutustrahvi määrad.

Karistuste menetlemisel on eesmärk kohaldada edaspidi väiksemate väärtegude suhtes lühimenetlust, et vähendada ülekriminaliseeritust lihtsate väärteokoosseisude korral ning hoida kokku nii lühimenetlusele allutatud isiku kui ka kohtuväliste menetlejate aega.

Keskkonnaameti praktika kohaselt piirdatakse õnge ja sikutiga püügi õiguse rikkumisel sageli suulise hoiatusega, kuna rikkumise suurus ja menetlustoimingutele kulutatav aeg ei ole omavahel proportsioonis. Samas ei ole hoiatuste tegemine mõjunud preventiivselt, kuna püügiõigusega isikute hulk on läbi aastate olnud stabiilne.

Alates aastast 2018 näeb väärteomenetluse seadustik ette uue menetlusliigi – lühimenetluse, mis võimaldab reageerida rikkumistele vähem riivavalt, kuid säilitades vajalikus mahu üld- ja eripreventiivse mõju. Lühimenetlust saab kohaldada lihtsamate väärtegude korral, kus inimeste elule ja varale otsest kahju ei teki. Selle tulemusena saab kohtuväline menetleja määrata lühimenetlusele allutatud isikule väärteo toimepanemise kohas lihtsustatud korras kindla trahvimääraga sanktsiooni ehk mõjutustrahvi, mida ei kanta karistusregistrisse. Lühimenetlusega soovitakse vähemalt osaliselt asendada varem väärteomenetluses kehtinud hoiatamismenetlust, mis võimaldas samuti määrata mittekaristuslikke sanktsioone, kuid mis tunnistati koormava rakendusloogika ja vähese kasutamise tõttu 2015.aastal kehtetuks. Lühimenetluse jõustumine ei ole toonud kaasa selle alusel menetletavate väärteokoosseisude kehtetuks tunnistamist ja määratavatel trahvidel säilib preventiivne eesmärk. Sellega luuakse võimalus vähendada isikule menetlusega kaasnevat mõju, näiteks karistusregistrisse kandmist, menetlusega kaasnevat koormust, ajakulu. Lisaks annab lühimenetlus riigile võimaluse astuda samme kohtuvälise menetluse praktika ühtlustamiseks.³

Lühimenetluse kohaldamine KPSi § 74¹ lõike 1 järgi oleks võimalik alternatiiv juhul, kui isik on jätnud tasumata harrastuskalapüügiõiguse tasu, kasutab kalapüügil õngpüüniseid ning rikkumise tuvastamisel ei ole isikul püütud kala või väljapüütud kala on eluvõimeline ja isend on võimalik vabastada veekogusse (kahju ei ole tekkinud).

Lühimenetluse kasutuselevõtmine harrastuskalapüügiõiguse tasu maksmata jätmise korral oleks võimalus määrata mittekaristuslikke sanktsioone, et mõjutada isikut õiguskuulekale käitumisele, samas hoiaks selle menetlusliigi kasutamine kokku kohtuvälise menetleja aega, oleks isiku jaoks vähem riivav ning aitaks ühtlustada praktikat.

Lõike 1 kohaselt kohaldab kohtuväline menetleja väärteomenetluse alustamisel lühimenetlust käesoleva seaduse § 74¹ lõikes 1 sätestatud väärteokoosseisu korral, kui kalavarule ei ole tekitatud kahju § 73 tähenduses.

Lõike 2 kohaselt määratakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud väärteo korral mõjutustrahv suurusega 160 eurot.

3.29. Kalapüügiialaste õigusrikkumiste aegumine (eel nõu § 1 punkt 54)

Eel nõu § 1 punktiga 54 täiendatakse paragrahvi 89 lõikega 4.

Viimastel aastatel on oluliselt suurenenud aegunud õigusrikkumiste osatähtsus kalapüügil. Selle tõttu on kahjustatud Eesti kui lipuriigi maine, olgugi et laevu opereerivad välismaa omanikud, kuid lipuriigi vastutus lasub Eestil. Ka teistes laevasegmentides on aegunud

³ Henry Timberg, https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/henry_timberg_luhimenetlusest.pdf.

õigusrikkumiste arv suurenenud ja on selge, et kaheaastane aegumistähtaeg on liiga lühike, mille tõttu muudetakse aegumistähtaeg kolme aastani.

Eelnõu § 1 punktiga 54 täiendatakse paragrahvi 89 lõikega 4 selliselt, et väärtegu aegub, kui selle toimepanemisest kuni selle kohta tehtud otsuse jõustumiseni on möödunud 3 aastat.

3.30. Rakendussäte kalapüügivõimaluste kehtima jäämise kohta (eelnõu § 1 punkt 55)

Kalapüügivõimalused kehtestatakse praegu üheks aastaks. Kavandatud muudatusega kehtestatakse edaspidi püügivahendite arv praeguse iga-aastase püügivõimaluse asemel võimaluse korral kuni viieks aastaks. Kuna püügivõimaluste kehtestamise mehhanismi muudetakse ja selleks et tagada sujuv üleminek seniselt regulatsioonilt uuele, on vaja sätestada erand järgmiseks aastaks kehtestatud püügivõimaluste kehtima jäämiseks kuni nende kehtivusaja lõpuni või kehtetuks tunnistamiseni.

Eelnõu § 1 punktiga 54 kehtestatakse tingimus, et paragrahvi 90 täiendatakse lõikega 6, mille kohaselt jäävad 2026. aastaks kehtestatud kalapüügivõimalused ja aastasaagid kehtima kuni nende kehtivusaja lõpuni või kehtetuks tunnistamiseni.

Paragrahvi 2 muudetakse halduskoostöö seadust

Halduskoostöö seaduse § 13 lõiget 1¹ täiendatakse punktiga 32, lisades viite KPS § 68 lõikes 7 nimetatud halduslepingule.

Halduskoostöö seaduse § 13 kohaselt tuleks haldusülesannet täitva isiku volitamiseks juhinduda riigihangete seaduses teenuste hankelepingu sõlmimise tingimustest ja riigihanke tegemise korrast. Selle järgi oleks hanke korraldamine ebamõistlik halduskoormus ja lisakulu., kuna teadusandmete sisu analüüsi saab teha vaid teadusasutus. Vaatlejate tööd hakkab korraldama ja teadusandmeid koguma ja analüüsima teadusasutus, kellel on vajalik kogemus ja teadlased, kellel on vajalikud oskused ELi nõuetest tulenevaid kohustusi täitma. Selleks asutuseks on TÜ Eesti Mereinstituut.

Paragrahvi 3 muudetakse keskkonnatasude seadust

Kuna kalapüük on keskkonnakasutus, mille eest tuleb maksta keskkonnatasu, siis on vaja muuta KPS muudatustest tulenevalt ka keskkonnatasude seadust (*edaspidi KeTS*).

Eelnõu § 3 punktiga 1 muudetakse KeTS § 11 lõige 2 punkti 1 andes valdkonna eest vastutavale ministrile volitus kehtestada edaspidi kutselisele kalapüügile kalapüügiõiguse tasumäärad püügivahendite arvule praeguse iga-aastase püügivõimaluse asemel kuni viieks aastaks.

Eelnõu § 3 punktiga 2 muudetakse KeTS § 11 lõike 3 punkti 3 lisades isikute ringi, kellelt tasu ei võeta riikliku pensionikindlustuse seaduse tähenduses vanaduspensioniiikka jõudnud välisriigi kodanikud.

Eelnõu § 3 punktiga 3 täiendatakse KeTS § 68¹ lõikega 9 sätestades analoogiliselt eelnõu § 1 punktis 54 sätestatuga rakendussätte 2026. aastaks kehtestatud kalapüügiõiguse tasumäärade kehtima jäämise kohta kuni nende kehtivuse lõpuni või kehtetuks tunnistamiseni.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab nõukogu määruse nr 1224/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2017/1004 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1380/2013 nõuetele. Võrdlustabel on esitatud lisas 1.

Eelnõuga sätestatakse siseriiklikult täiendavaid nõudeid lisaks EL-i õiguse nõuetele. See on tingitud sellest, et täita määrustes sisalduvaid liikmesriigi kohustusi määruste rakendamisel.

4. Terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi mõisteid. Täpsustatakse vaid mõiste „veeala“ sisu (selgitused esitatud eelnõud punktis 3.2).

5. Seaduse mõju

Kavandatud muudatused ja nende mõjud

KPSi muutmise seaduse eelnõu koostamistele eelnes VTK koostamine. Nimetatud dokumendis kirjeldati probleeme ja nende tekkepõhjust, toodi välja eesmärgid ja pakuti välja lahendused ning hinnati mõjusid. Olulisemad mõjud avalduvad ettevõtjatele ja harrastuspüüdjatele kalapüügi korraldamisel, kuna kehtestatakse uued nõuded kalapüügi läbiviimisel, millega tuleb ennast kurssi viia selleks, et mitte rikkuda neid nõudeid ja kasutada ära kõik võimalused konkurentsivõime tõstmiseks. Kõrvalmõjude esinemine on vähetähtis ja pigem kaudne.

Kui arvandmete juures ei ole allikaviidet, siis on allikaks Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi andmed.

Kavandatud muudatus 1: veetaimede püük ja nende kuuluvus (eelnõu § 1 punktid 1, 3 ja 5).

Kavandatud muudatuse eesmärk on reguleerida veetaimede kogumist laiemalt kui praegu. Kehtiv KPS piiritleb vetikate püüki väga kitsalt vaid agariku püügi õigusega. Veetaimede kogumise seisukohalt on olulised liigid ka põisadru ja merihein. Vetikate ja veetaimede kasutamine on maailmas kasvav suundumus ning Eesti peab käima ajaga kaasas.

Sihtrühm: ettevõtjad, kes tegelevad veetaimede püügiga. Praegu tegeleb agariku püügiga Eestis kaks ettevõtet. Huvi on avaldanud ka mõned teised ettevõtted, kes soovivad veetaimede püügiga ja selle töötlemisega tegeleda.

Mõju

Muudatusega ei kaasne prognoositavat sotsiaalset mõju. Mõju elu- ja looduskeskkonnale on väike, kuna veetaimede püük on siiski väikesemahuline, kui arvestada osa, mis lisandub agarikupüügile. Veetaimede püügiks kehtestatakse hinnangu põhjal veetaimede varule püügivõimalus ning see peab tagama veetaimede varu loodusliku tasakaalu ja taastootmise, kaitserežiimide täitmise ning bioloogilise mitmekesisuse säilimise. Näitena agarikku on lubatud püüda 1000 tonni aastas.

Mõju regionaalarengule on vähene, kuid võib olla positiivne juhul, kui hakatakse veetaimi kasutama ärilisel eesmärgil.

Võrreldes senise regulatsiooniga kutseliste kalurite ajakulu jm seaduste täitmise kulud selguvad rakendamise käigus kuna tegemist on ka uute püügivõimaluste kehtestamisega.

Regionaalne mõju avaldub maapiirkondades kus kalapüük on eluliselt olulisem kui linnades.

Kavandatud muudatus 2: kalapüügieeskirjaga sätestatavate nõuete muutmine (eelnõu § 1 punktid 7–9, 11–12, 29, 51)

Kavandatud muudatuse eesmärk on võimaldada kehtestada kala ülemmõõdud, harrastuspüügile kehtestada koguselised piirangud ning kaitsemeetmed roomajate, veelindude ja imetajate kaitseks.

Sihtrühm: harrastuskalurid, keda on ligikaudu 150 000 ja kutselised kalurid, keda on ligikaudu 2500.

Mõju

Kaudselt mõjutab kõiki harrastuspüüdjaid ja kalureid, kes kasutavad püüdmiseks peamiselt õng-, nakke-, lõks- ja traalpüüniseid. Kalaõnn püügil, sealhulgas suure kala püük on prognoosimatu, sõltudes suuresti püügiajast, püügikohast ja paljudest muudest teguritest. Kõik harrastuspüüdjad ja kutselised kalurid peavad enne püüdma asumist olema teadlikud kehtivatest kalapüügi piirangutest ja nendega arvestama.

Lindude, imetajate ja roomajate kaitse kalapüügil võib mõjutada kõiki kalureid nii Eesti jurisdiktsiooni all kui ka väljaspool olevatel veealadel.

Muudatuse mõju elu- ja looduskeskkonnale on keskmine, kuna väga suurte kalade arv kudekarjas on väike, kuid nende roll sigimisedukusele on märkimisväärne. Ka imetajate, roomajate ja lindude kaitse on lokaalne. Kaugpüügil sõltuvad kehtestatavad piirangud kaldariikidest ja rahvusvahelistest organisatsioonidest. Arvulised ja koguselised piirangud kehtestatakse ka harrastuspüügil.

Võrreldes senise regulatsiooniga kutseliste kalurite ja harrastuspüüdjate ajakulu jm seaduste täitmise kulud ei muutu. Regionaalne mõju avaldub maapiirkondades kus kalapüük on eluliselt olulisem kui linnades.

Kavandatav muudatus 3: kutselise kalapüügiloo andmine eraomandis olevale veekogule, mis on avalikult kasutatava veekogu osa või on sellega ühenduses (eelno § 1 punkt 18)

Sihtrühm: on eraomandis oleva veekogu omanikud, kes võivad taotleda kaluri kalapüügiluba. Konkreetset nimetatud luba taotlevate isikute arvu ei ole võimalik kindlaks määrata, kuna eraomandis olev veekogu, mis ei oma ühendust teise veekoguga ühel konkreetsel ajahetkel võib kanali kaevamise tulemusena saada ühenduse avalikult kasutatava veekoguga. Nimetatud tegevuse tagajärjel muutub isik, kelle omandis on veekogu kavandatava muudatuse sihtrühmaks. Antud muudatuse seisukohalt on oluline, et veekogu peab olema kalarikas. Hinnanguliselt võib antud muudatus mõjutada umbes sadat isikut, kelle omandis on terve veekogu või osa avalikult kasutatavast veekogust, mis on eraomandis. Ühes aastas on käinud keskmiselt viis isikut eraomandis olevale veekogule kaluri kalapüügiluba taotlemas.

Mõju

Muudatuse mõju elu- ja looduskeskkonnale on väike, sest tegemist on kehtiva regulatsiooni täpsustamisega, mitte uue regulatsiooni loomisega. Ka kehtiva seaduse kohaselt ei ole võimalik kaluri kalapüügiluba saada väljaspool kehtestatud püügivõimalusi juhul, kui püügivõimalused on ajaloolise printsiibi põhjal jaotatud. Kalavarude kaitse eesmärgist tulenevalt ei saa kala püüda üle kalavaru talutavuse piiri, seejuures tagades varu jätkusuutlikkuse. Ka praegu ei väljastata lisalubasid veekogule kui tegemist on ühe varuühikuga ja toimub kalade liikumine veekogus, veekogude vahel ja on tegemist ühe varuga. Kalapüügiseaduse mõistes on tegemist ühe veekoguga kui sinna on kehtestatud ühised püügivõimalused varupõhiselt.

Kavandatud muudatus 4: eripüügiõiguse alusel püüda lubatud kalakoguste suurendamine (eelno § 1 punkt 19 ja 20).

Kavandatud muudatuse kohaselt saab eripüügiks hinnatud harrastuskalapüügivõistlustel ja koolides õppepraktika eesmärgil korraldataval kalapüügil lubada õigusaktis lubatust suurema kalakoguse väljapüüki. VTKs kavandatud muudatus ei sisaldanud, kuna muudatuse rakendamisel ei kaasne olulist mõju. Muudatus puudutab peamiselt harrastuspüügivõistluse korraldajaid.

Sihtrühm: harrastuskalapüügivõistluste korraldajad. Aastas korraldatakse umbes 10–20 harrastuskalapüügivõistlust, millel osaleb keskmiselt 30–40 harrastuskalurit.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale on vähene, kuna eripüügil püütavad kogused ei ole suured, sest eripüügilubasid antakse väga piiratud ulatuses.

Kavandatud muudatus 5: Eripüügiloa andmise, muutmise, peatamise ja kehtetuks tunnistamise menetluse täpsustamine (eelnõu § 1 punktid 10 ja 21-23).

Kavandatud muudatuse eesmärk on luua võimalus eripüügiloa kehtivus peatada loa kehtetuks tunnistamise või muutmise menetluse ajaks, samuti täpsustatakse loa muutmise tingimusi.

Sihtrühm: eripüügiloa omaja. Eripüügilubasid antakse aastas ligikaudu 70–80 ning eripüügiga tegeleb ligikaudu 25 ettevõtet.

Mõju

Muudatuse mõju elu- ja looduskeskkonnale on positiivne, kuna rikkumise tuvastamisel eripüügil on võimalik viivitamatult peatada püügitegevus ja lõpetada loa nõuetele mittevastav tegevus. Selle tulemusel hoitakse ära edasine kahju tekkimine keskkonnale ja kalavarule. Siiski ei ole tegemist olulise mõjuga, kuna rikkujate arv ei ole suur ja kavandatav muudatus võib mõjutada üksikuid eripüügiloa omajaid. Paraneb kalandusalane järelevalvetegevus.

Kavandatud muudatus 6: Harrastuspüügivahendite kasutamise piirangud (eelnõu § 1 punkt 24).

Kuna teatud piirkondades on vaja vähendada püügikoormust vastavalt teadussoovitustele, tuleb KPSis analoogselt vähimõrra ja vähinata kasutamisel kehtivatele piirangutele kehtestada ka piirang vedeli kasutamisele. Eesmärk on vähendada püügikoormust. Samuti on vajalik mõnedes piirkondades kehtestada erinevad piirangud harrastus- ja kutselisele püügile. VTKs kavandatud muudatus ei sisaldanud, kuna muudatuse rakendamisel ei kaasne olulist mõju.

Sihtrühm: harrastuspüügil püügivahendina vedeli kasutajad, keda on 500–1000 kalastajat aastas. Üksikutel veekogudel luuakse võimalus kehtestada erinev püügikord kutselisele- ja harrastuspüügile.

Mõju

Mõju elu- ja looduskeskkonnale on väike kuni keskmine, kuna vedeli kasutamine ei ole väga laialdane. Vedeli kasutamise piiramine omab mõju vaid teatud piirkondades harrastuspüügil. Täna kasutatakse vedelit kohapüügil ja kevadeti tuulehaugi püügil Pärnu lahes. Peipsi järvel kasutatakse vedelit ahvenaparvede otsimiseks. Samuti võib vedeli kasutajaskonda suurendada merel toimuv lõhepüük, sest vedel annab püüdjatele võimaluse kasutada ühe inimese kohta rohkem püügivahendeid.

Muud piirangud, mis kaasnevad üksikutel veekogudel erineva püügikorralduse kehtestamisega kutselistele ja harrastuskaluritele ei ole suure mõjuga. Regionaalne mõju avaldub maapiirkondades kui ka linnades, sest harrastuspüügiga tegeletakse sõltumata elukohast.

Kavandatud muudatus 7: kalastuskaardi kui harrastuspüügiõigust tõendava dokumendi andmine ja harrastuspüügiõiguse alusel püügiandmete esitamine elektroonilise kanali kaudu (eelnoõ § 1 punktid 25, 26, 30 ja 44).

Muudatuse kohaselt saab edaspidi kalastuskaarti taotleda vaid elektroonilise kanali kaudu, samuti antakse püügiõigust tõendav kalastuskaart elektroonilisel kujul. Isikud, kellel puuduvad elektroonilise kanali kaudu kalastuskaardi taotlemise võimalused, saavad taotluse esitada Keskkonnaametis kohapeal juhul, kui seal piirkonnas esineb suurem nõudlus kalastuskaartide järele. Kehtestatakse ühine kalastuskaartide piirarv, kuid nendes piirkondades, kus taotlejate arv on suurem saadaolevate kalastuskaartide piirarvust, jäetakse teatud osa kalastuskaartidest taotlemiseks Keskkonnaameti kaudu.

Sihtrühm: peamiselt kalastuskaardi taotlejad, kes seni on taotlenud kalastuskaarti Keskkonnaameti kaudu. Selliseid taotlejaid on olnud kuni kaks tuhat taotlejat aastas. Keskkonnaametis tegeleb kalastuskaartide taotluste menetlemisega kolm vee-elustiku spetsialisti. Samuti nähakse ette harrastuskalapüügiga seotud andmete esitamiseks elektroonilise kanali kasutamise võimalus.

Mõju

Muudatustega ei kaasne prognoositavat sotsiaalset mõju, kuid teenuse kättesaadavus võib mõningal määral üksikute inimeste jaoks halveneda, kuna 10% majapidamistel Eestis ei ole Eurostati andmetel internetiühendust ja puuduvad avalikud interneti müügikohad.

Mõju riigieelarvele ei ole oluline, kuid on vähesel määral positiivne, kuna administreerimine lihtsustub. Selle tõttu on võimalik stsenaarium, et püügiandmeid saab tulevikus esitada vaid elektrooniliselt.

Riigiasutuste ametnike töökoormus väheneb, kui KEA vee-elustiku spetsialistid ei pea enam kohapeal tegelema taotluste vastuvõtmisega. Kalastuskaardi andmise ülesande andmine eraõiguslikule juriidilisele isikule võimaldab Keskkonnaametil rohkem tähelepanu pöörata vee-elustiku ja vee-elupaikadega seotud küsimuste lahendamisele. Samuti on keeruline esimestel aastatel arvutisüsteemide rakendamisega, kuna esinevad tehnilised puudused, mis vajavad kõrvaldamist.

Kokkuvõttes ei ole mõju oluline, kuna kalastuskaardi omandamise muudatus mõjutab vaid mõnda tuhandet inimest. Harrastuspüük kalastuskaardiga on vaid osa harrastuskalapüügist. Lihtkäsiõnnega saab tasu maksmata kala püüda. Isikud, kellel puudub elektroonilise taotlemise võimalus, saavad soetada kalastuskaardi Keskkonnaametist. Kavandatav muutus toob kaasa digitaliseerimise süvenemise ja paberdokumentide vähenemise millega kaasnevad nii head kui halvad mõjud. Viimased on tingitud vanemate ja vähemkindlustatute isikutega seotud probleemidest. Paraku on riigi huvi digitaliseerimise suurendamise suunas, kuigi iga kalastuskaart mis ostetakse ja seda sõltumata selle hankimise viisist ja kohast, on oluline riigi tulu allikas. Regionaalne mõju avaldub maapiirkondades kui ka linnades, sest harrastuspüügiga tegeletakse sõltumata elukohast.

Kavandatud muudatus 8: muudetakse soodustatud isikute harrastuspüügiõigust (eelnoõ § 1 punktid 27 ja 28).

Rahvusvaheliselt üldtunnustatud reegel on, et harrastuspüügiõiguse saavad eakad isikud tasuta. Eestis kehtib paljudel soodustustel 65 aasta piir (2025. aastal on pensioniiga 64 aastat ja 9 kuud), mis on seotud pensionieaga, siis võiks ka välisriigi kodanikele sarnaselt Eesti kodanikega edaspidi anda tasuta harrastuspüügiõiguse just Eesti pensionieas olevatele ehk 65 aastastele ja vanematele isikutele. Soodustatud isikute kalapüügiõigust reguleerib KPSi § 28. Kavandatud muudatusega luuakse õigusselgus eakate harrastuspüügiõiguse küsimuses.

Sihtgrupp: välisriigi eakad harrastuskalurid, kes käivad Eestis kalastamas ja keda on hinnanguliselt 5000–10 000 kalastajat aastas.

Mõju

Mõju välissuhetele on positiivne, kuna harrastuspüük eakatele, sh välisriigi kodanikele, muutub tasuta kättesaadavaks ajaveetmise võimaluseks.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele ei ole oluline. Väheneb järelevalve ajakulu püügiõiguse kontrollimisel, kuna dokumentide arv mida järelevalve ametnikule esitatakse, on väiksem. Sageli on esitatud inspektorile Läti represseeritu tunnistusi, erinevate riikide sotsiaaltunnistusi jne

Kokkuvõttes ei ole mõju oluline, kuna nende soodustatud isikute arv, kes saavad välismaalt, on võrreldes kogu harrastuspüüdjatega väike ja jääb 5000 kuni 10 000 vahele. Siiski on vaja sihtgrupile muudatust selgitada, kaasates harrastuspüügiorganisatsioonid ja informatsioon avaldatakse kalaluba.ee keskkonnas.

Keskkonnakaitseinspektorile muutub järelevalve teostamine lihtsamaks, sest enam ei ole vaja tegeleda eri keeltes esitatavate pensioni saamist tõendavate dokumentide kontrollimisega, vaid piisab isikut tõendava dokumendi näitamisest, milleks on isikutunnistus või pass.

Võrreldes senise regulatsiooniga harrastuspüüdjate ajakulu jm seaduste täitmise kulud ja täpsemad andmed selguvad rakendamise käigus. Seadus muutub selgemaks, kuna välisriigi soodustatud isikute ring eelnõus piirdub vaid isikutega, kes on Eesti vanaduspensionäri vanuses. Regionaalne mõju avaldub maapiirkondades kui ka linnades, sest harrastuspüügiga tegeletakse sõltumata elukohast.

Kavandatav muudatus 9: räimesaagi arvestus kastmõrraga püügil kui püüdjal on samaaegselt püügil muid püügivahendeid, millega saab räime püüda (eelnõu § 1 punkt 35).

Praegu arvestatakse püüdja kogu räimesaak kastmõrra räimesaagiks, sõltumata sellest millise püügivahendiga räim välja püüti. Pärnumaa kalurid on taotlenud, et olukorras, kus kalur kastmõrda ei kasuta ei arvestataks saaki kastmõrrasaagiks. Samas täpsustatakse räimesaagi ulatust, mis on piiratud kõigi seisevpüüniste räimesaagiga. Traalpüüniste räimesaaki ei arvestata kastmõrra räimesaagiks, kuna traalpüügile kehtestatakse püügivõimalused eraldi.

Sihtgrupp: kastmõrraga kala püüdvad kalurid, kes kasutavad ka teisi püügivahendeid. Hinnanguliselt on neid alla 100 isiku.

Mõju

Tegemist on regulatsiooni täpsustamisega, mis omab tähtsust räimesaagi arvestamise seisukohalt. Kaluritele on mõju positiivne, kuna räimesaak kastmõrrapüügil suureneb ja räime tagasiheide väheneb. On teada juhtumeid, kus toimub kala tagasiheitmine muudest püünistest selleks, et saada kastmõrraga rohkem püüda. Seega tagasiheitmise väheneb aitab kaasa kalavaru seisundi paranemisele.

Kavandatud muudatus 10: püügivõimaluste kehtestamine (eelnõu § 1 punkt 38).

Muudatuse kohaselt võib püügivahendite arvu kui püügivõimaluse kehtestada praeguse ühe aasta asemel kuni viieks aastaks. Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada püügivõimalused ühe aasta asemel kuni viieks järjestikuseks aastaks. Viieks aastaks kehtestatud püügivõimalusi võib muuta tulenevalt kalavaru seisundist ja rahvusvahelisest

lepingust. Muudatused tuleb jõustada hiljemalt eelneva aasta 1. novembriks, kui EL või rahvusvaheline leping ei sea püügivõimalusi hiljem.

Sihtgrupp: kutselised kalurid, keda on ligikaudu 2500.

Mõju

Kavandatud muudatusega luuakse KPSis soodsamad tingimused kalavarude kasutamiseks. Muudatustega on võimalik vähendada prognoositavat negatiivset sotsiaalset mõju, kuna püügivõimaluste ja sellega kaasnev kalapüügiga hõivatud kalurite arvu vähenemine on pikemaajaliselt ette nähtav. Mõju riigieelarvele on kuni viieks aastaks lihtsamini planeeritav. Mõju elu- ja looduskeskkonnale on oluline, kuna paraneb loodusressursi kasutamise planeerimine ja kalavaru jätkusuutlikkus. Mõju regionaalarengule on vähene.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele on keskmine, kuna muudatustega kaasnevad uuendused püügivõimaluste korraldamises.

Kokkuvõttes ei ole mõju oluline, kuna olulist muutust ei toimu ja ettevõtjate tavaharjumusi see ei mõjuta. Püügivõimalusi, mis kehtestatakse viieks aastaks, tuleb taotlejate vahel jaotada endiselt igal aastal.

Kavandatud muudatus 11: vaatlejatega seotud küsimuste täpsem reguleerimine (eelnõu § 1 punkt 45).

Euroopa Liit ja rahvusvahelised kalandusorganisatsioonid on kehtestanud kohustuse, et teatud kalapüügil on vaatleja pardal viibimine kohustuslik, kuna paraneb järelevalve. Vaatlejate pardale paigutamine on küllaltki detailselt reguleeritud, kuid sellega kaasneb ka palju probleeme, mis on vaja õiguslikul tasandil lahendada. Eesmärk on kavandatud muudatusega reguleerida täpsemalt vaatlejate paigutamine kalalaeva pardale ja vaatlejate tegevusega seotud kulud.

Mõju

Kokkuvõttes ei ole mõju oluline, kuna vaatlejate arv laevadel jääb alla mõnekümne inimese. Nimetatud muudatus mõjutab administratsiooni ja kalalaeva kaptenid peavad endale selgeks tegema vaatlejatega seotud üksikasjad mis seaduses sätestatakse.

Kavandatud muudatus 12: harrastuspüügiõigusega kalapüügi eest karistamine, vastutussäte (eelnõu § 1 punktid 46-47).

Püügiõigusega püük on ebaseaduslik, v.a lihtkäsiõngega püük. Nii tasuta kui ka tasu eest püügiõiguse teostamisel kehtivad kalapüügil piirangud, näiteks ajalised või teatud kalaliigi püügi piirangud. Kui kasutatakse lihtkäsiõngest efektiivsemaid püügivahendeid, siis tuleb kalapüügi ees tasu maksta. Kalastuskaart sõltuvalt ajast ja piirkonnast maksab alla 10 euro. Kalastuskaardi alusel saab kasutada nakkevõrku ja teisi efektiivseid püügivahendeid. Püügiõiguse eest laekuvatest summadest rahastatakse peamiselt veekogude rikastamist kaladega, s.o taastootmist, et harrastajatel oleks rohkem kalaõnne, ning tehakse teadusuuringuid ja viiakse ellu muid harrastuspüügi edendamise projekte. Kalade ülepüügi või sobivate sigimis- või elupaikade puudumise tõttu on mitmed kalaliigid (lõhe, angerjas, meriforell) ohustatud ja nende looduslik taastootmisvõime liiga väike. Nende asurkondade taastamiseks või tugevdamiseks tegeldakse kalavarude taastootmisega, milleks riik kulutab aastas sadu tuhandeid eurosid⁴. Kalu kasvatab RMK Põlula kalakasvatuseosakond. Põhiliselt kasvatatakse

⁴ Andrei Baikov, Riho Gross, Margo Hurt jt. Kalakasvatuseliku taastootmise tegevuskava 2017–2019, perspektiiviga kuni 2023. Rühmadesse I–IV kuuluvate kalade asustamise soovituslik kava, lk 13.

ja asustatakse lõhesid ja angerjaid. Veel on asustatud meriforelli, tõugjat, koha, linaskit, karpkala, haugi ja jõevärki, kuid nende osakaal asustatavatest kaladest on väike. Tasu maksmine harrastuspüügi eest seaduses või selle alusel kehtestatud õigusaktis ettenähtud määral aitab tagada kala- ja veetaimevaru taastumisvõimet ja veekogude tootlikkust.

Probleem on selles, et harrastuspüügiõiguseta kalapüügi vastutussäte ei ole diferentseeritud harrastuspüügiõiguse omandamise ja püügivahendite põhjal. Praegu nähakse ette kõikide püügivahenditega püügiõiguseta püügil ühesuurune trahvimäär, s.o 100 trahviühikut.

Sihtrühmaks on isikud, kes tegelevad kalapüügiga, eelkõige puudutab muudatus neid isikud, kes püüavad kala ilma vastava loata, aga muudatus puudutab ka kutselisi kalureid (2000), harrastuspüüdjad (150 000) ja Keskkonnaameti inspektoreid, kes menetlevad rikkumisi (50). Aastas alustatakse üle 400 harrastuspüügiõiguseta väärteomenetlust.

Suurema püügivõimsusega püügivahendite kasutamine peaks püügiõiguse puudumisel olema rangemalt karistatav ja eristatav püügiõiguse omandamine, s.o kas püügiõiguse teostamiseks on vaja kalastuskaarti või on selle aluseks makse. Piirkondades, kus kalavarude kaitse on olulisem, kuna selle kalastik on halvemas seisus ja peab olema rohkem kaitstum, võib püüda vaid kalastuskaardi alusel. Seal tehakse reeglina ka rohkem kulutusi kalavarude taastamiseks, uuringuteks ja kaitseks. Püügiõiguseta püük nakkevõrguga peab olema rangemini karistatav kui spinningupüük. Samas peab arvesse võtma püügipiirkonna kalavarude püügiks antavat püügiõigust, kas see toimub kalastuskaardi alusel või on vajalik ainult makse.

Kavandatud muudatusega täpsustatakse KPSi harrastuspüügi reeglite rikkumiste vastutussätet.

Mõju

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele on keskmine, süütegude menetlemine muutub selgemaks.

Ka praegu nähakse ette vastutus harrastuskalapüügil püügiõiguseta püügi eest. Muudatus muudab selgemaks rikkumise sisu ja näeb ette teo raskust arvestava trahvimäära rikkumise eest. Kokkuvõttes ei ole mõju oluline, ilma loata püük on küll probleemne rikkumine, aga ei puuduta otseselt enamikku kalastuskaardi soetanud harrastuskalastajaid, keda on u 150 000. Inspektoritel muutub karistuste määramine selgemaks ja see on piiritletum. Praegu on vaid üldine lähenemine – harrastuspüügiõiguseta kalapüük.

Kavandatav muudatus 13: KPS-i väärtegude aegumine (eelnõu § 1 punkt 54)

Eesmärk on väärtegude menetlemisaja tõstmine 3 aastani, sest praegu ei jõuta menetleda õigusrikkumisi 2 aasta jooksul. Olukord on muutunud sedavõrd halvaks, et Euroopa Komisjon ja rahvusvahelised kalandusorganisatsioonid väidavad, et Eesti ei karista rikkumisi. Aegumisaja pikendamise vajaduse esitas Keskkonnaamet. Sihtgrupiks on kogu kalandussektor ja puudutab ligikaudu 5 000 isikut. Ülevaate õigusrikkumiste aegumisest annab alljärgnev tabel:

Kalapüügiseaduse õigusrikkumiste menetlused ja nende aegumised									
Aasta	Kõik traalpüügi menetlused Läänemere	Aegunud traalpüügi menetlused Läänemere	%	Kõik menetlused rannapüügil Läänemere	Aegunud rannapüügi menetlused Läänemere	%	Kõik menetlused kaugpüügil	Aegunud menetlused kaugpüügil	%
2013	7	1		44	2		4	0	
2014	7	0		38	1		1	0	
2015	6	0		39	14		0	0	
2016	7	0		32	4		2	0	
2017	3	1		49	8		0	0	
2018	3	0		32	7		1	0	
2019	8	1		23	6		1	1	
2020	9	0		26	5		5	1	
2021	10	1		36	2		4	0	
2022	13	0		35	15		0	0	
Koond	73	4	5,47	354	64	18,07	18	2	11,1

Tabelist selgub, et rannapüügil aegub 18% õigusrikkumiste menetlustest, mis on ligikaudu kolm korda suurem kui sama veeala traalpüüdjal. Kaugpüügil aegub kaks korda rohkem menetlusi kui Läänemere traalpüügil. 2021. ja 2022. aasta menetlused kaugpüügil on pooleli. Andmete hindamisel tuleb esile tugev seos laevade arvu ja menetluste arvu vahel. Rannapüügil on kalalaevu kordades rohkem kui mujal ja ka menetlusi on kordades rohkem. Sellest võib järeldada, et suur töömaht Läänemere rannapüügil kontrolli osas on tõsine probleem, kuna inspekteerimise maht on suur. Selleks, et inspekteerimise mahtu ja menetluste arvu vähendada, on vajalik väärteto aegumistähtaega pikendada, mis suurendab õiguskülekust, kuna 2 jõus oleva tõsise rikkumise korral luba ei väljastata.

Mõju

Väärtegude aegumistähtaeg pikeneb 3 aastani. See võimaldab karistusi paremini ellu viia ja koos sellega tõuseb Keskkonnaameti efektiivsus ja Eesti kalanduse maine rahvusvahelistes organisatsioonides. Kalavaru kaitse muutub efektiivsemaks. Administratiivne koormus langeb, kuna aega menetlemiseks on rohkem ja sellega suureneb ka ametnike tulemuslikkus.

Kavandatud muudatus 14: lühimenetluse kasutamine harrastuspüüginõuete rikkumise korral, püügiõiguseta püük (eelnõu § 1 punkt 52).

Eesmärk on püügiõiguseta püügi korral kehtestada lühimenetlus, mis võimaldaks efektiivsemalt kasutada inspektori aega ja vähendada püügiõiguseta püüdjate hulka, kuna inspektor suudab sama tööaja vältel kontrollida rohkem veekogusid ja harrastuspüüdjaid. Mõõdetavad suurused inspektorite edaspidise töö hindamiseks pärast lühimenetluse kehtestamist on kindlasti kontrollitavate ja karistatavate harrastuspüüdjate arv. Trahvimine ei ole eesmärk, kuid see on mõõdapääsmatu ja sellega peab saavutama lõpptulemuse – peab vähenema rikkumiste arv ja tagatud kalavarude hea seisund. Menetlus muutub aega säästvamaks.

Mõju

Mõju välissuhetele on positiivne, kuna teiste riikide kodanike süütegude menetlemine on kiirem.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele on keskmine, süütegude menetlemine muutub selgemaks. Harrastuspüüdjad muutuvad seaduskuulekamaks, kuna püügiõiguseta püüki karistatakse sagedamini, sest inspektor suudab katta rohkem veealasid. Järelevalveasutusel jääb menetlustele kuluva ressursi vähenemise arvelt rohkem aega sisuliseks järelevalveks. Kokkuvõttes ei ole mõju oluline, lühimenetlus puudutab vaid rikkujaid, keda on aastas üle 400, aga ei puuduta oluliselt paljusid harrastuskalastajaid, keda on ligikaudu 150 000.

6. Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Arvestatavat tulu riigi eelarvesse seaduse rakendamisel ei teki, kuna paljude muutuvate suuruste tõttu on see raskesti prognoositav. Kuigi trahvimäärasid täpsustatakse, ei taga see trahvide laekumise suurenemist, kuna on eeldus, et suuremate trahvidega seoses käituvad inimesed seaduskuulekamalt. KPS alusel määratud trahvid jäävad hinnanguliselt samale tasemele kui eelnevatel aastatel, mis on alla 100 000 euro aastas. Negatiivselt mõjub 15% keskkonnakaitseinspektorite koondamine, mille tulemusena järelevalve tõhusus ja menetletavate väärtegade arv võib väheneda. Kalapüügi- ja järelevalveandmete kogumise ja registreerimise metoodika mõjutab oluliselt hinnangute andmist, sest varem koguti andmeid teisiti kui eelnõu mõju hindamiseks vaja, mis ei võimalda muutuste mõju hinnata. Näiteks kalapüügiõiguse harrastuspüügi karistamist küll diferentseeritakse, kuid seda vaid teatud püügivahendite põhisealt ja selliselt ei ole karistusi eelnevalt registreeritud. Seega puudub eelnev baas mille alusel muutusi võrrelda. Samuti on olukord soodustatud isikutega kuna kontrollimisel fikseeritakse isiku püügiõiguse eest maksmine, kuid seda ei registreerita dokumendi põhisealt. Oluline on, et püügiõiguse eest on makstud ja kui ei ole makstud, siis on oluline vaid soodustust andev dokument. Dokumendi nimetust ei registreerita. Selline nõue suurendaks väga oluliselt inspektorite tööd. Siiski võib eeldada, et soodustatud välisriigi kodaniku täpsustamine muudab õigusselgemaks soodustatud isikute ringi, kuna on selge, et kõik teised välisriigi isikud peavad maksma püügiõiguse tasu. Ainult välisriigi kodanik, kes on Eesti vanaduspensionäriiga sama vana, ei pea maksma püügiõiguse tasu siis kui püütakse piirkonnas kus ei kehti kalastuskaart. On siiski eeldatav, et harrastuspüügiõiguse tasu laekumine paraneb kuna seadus muutub õigusselgemaks. Trahvid ja püügiõiguse tasu ei mõjuta kohalike omavalitsuste tulusid. Kutselise püügiõiguse tasu kogumise põhimõtte ei muutu ja see laekub püüdjatelt iga aasta ja mitte viie aastase intervalliga. Mõju riigieelarve kuludele ei ole.

7. Rakendusaktid

Eelnõuga tehtavate muudatuste kohaselt muudetakse esmalt kolme keskkonnaministri määrust ja kehtivad kaks Vabariigi Valitsuse määrust kehtestatakse regionaal- ja põllumajandusministri määrustega:

- 1) KPS § 20 lõike 5 alusel antud keskkonnaministri 01.07.2015 määrus nr 40 „Eripüügiloa vorm, eripüügi lisatingimused, taotluse läbivaatamine, andmine ja kehtetuks tunnistamine, eripüügiõiguse tasu ning elektripüügivahendi kasutamise taotlemine, tõendi andmine ja tõendi kehtetuks tunnistamine“;
- 2) KPS § 12 lõike 5, § 25 lõike 7, § 26 lõike 8, § 61 lõike 12 ja KeTS § 11 lõike 2 punkti 3 alusel antud keskkonnaministri 19.06.2015 määrus nr 38 „Kalastuskaardi taotlemise ja andmise kord, tähtajad, nõuded püügivahendi püügilt eemaldamiseks tehtava volikirja kohta ja volitamise teavitamise kord, harrastuskalapüügi andmete esitamise kord ning harrastuskalapüügiõiguse tasu ja harrastuskalapüügiõiguse eest tasumise ning tasu maksmise kontrollimise kord“;
- 3) KPS § 68 lõigete 1, 2, 4 ja 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 02.10.2017 määrus nr 39 „Vaateleja pardale võtmise vajadus, vaateleja määramine, vaatelejale esitatavad nõuded, vaateleja ülesanded ning kogutud andmete esitamise kord ja vorm“;
- 4) KPS § 9 lõike 1 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 16.06.2016 määrus nr 65 „Kalapüügieeskiri“;
- 5) KPS § 42 lõike 6, § 51 lõike 2 ja § 59¹ lõike 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 7.11.2017 määrus nr 164 „Kutselise kalapüügi loa taotlemisel esitatavate dokumentide loetelu, kalapüügiloa andmise, kehtivuse peatamise ning kehtetuks tunnistamise kord,

kalapüügivõimaluste arvutamise meetodika ja kalapüügiloa taotluse ning kalapüügiloa vormid“.

Kõigi muudetavate rakendusaktide kavandid on esitatud seletuskirja lisas.

8. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras.

9. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Kliimaministeeriumile ja Justiits- ja Digiministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Keskkonnaametile ja järgmistele kalurite ühendustele:

Eesti Traalpüügi Ühistu
Läänemaa Rannakalanduse Selts
Virumaa Rannakalurite Ühing
Tulundusühistu Pärnu Rannakalurid
Mittetulundusühing Rannakalad
Mittetulundusühing Eesti Kalurite Liit
Saarte Kalurite Ühing
Kaluriühistu Merekaru
Võõpsu Kalurite Selts
Tulundusühistu Peipsi Kalurid
Peipsi Piirkonna Ettevõtete ja Ettevõtjate Kalurite Liit
Eesti Kutseliste Kalurite Ühistu
Virumaa Rannakalurite Ühing
Saarte Kalurite Ühing
Eesti Kalaliit